

NUORTEN PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ JA SIIHEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Sara George

Opinnäytetyö, kevät 2016

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Diakonisen sosiaalityön

suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) – diakonin

virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

George, Sara. Nuorten päihteiden käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät. Helsinki, kevät 2016. 62 s. 2 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) - diakoni.

Selvitän opinnäytetyössäni nuorten päihteiden käyttöä ja sellaisia tekijöitä heidän elämässään, jotka vaikuttavat niiden kokeiluun sekä käyttöön. Tutkimuksen kohteena ovat yhden espoolaisen yläkoulun 9-luokkalaiset. Lisäksi kävin tutkimuksen tulosten pohjalta, yhden espoolaisen seurakunnan erityisnuorisotyöntekijän kanssa, keskustelua siitä miten nuorisotyö voisi tukea nuorten raittiutta.

Tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen. Keräsin aineiston syyskuussa 2014 ja aineistonkeruumenetelmänä käytin kehyskertomusta. Loin nuorille kolme kehystä, joidenka mukaan he saivat kirjoittaa lyhyet esseet. Jokaisessa kehyksessä piti kuvata, mitä tapahtui ja minkälaista päihteidenkäyttö oli. Pyysin nuoria kuvailemaan heidän päihteiden käyttöönsä sekä positiivisia että negatiivisia kokemuksia.

Tutkimuksessani selviää muun muassa, että nuoret käyttävät päihteitä huvia vuoksi. Monet tukahduttavat huolensa päihteillä tai haluavat tuntea itsensä vanhemmiksi. Nuoret käyttävät päihteitä kavereiden kanssa isommassa porukassa, monesti ryhmäpaineen takia tai kiellon rikkomisen yllyttäminä. Yleensä päihteiden käyttö rajoittuu juhliin, viikonloppuihin ja öihin. Päihteiden käyttö tapahtuu pääosin salassa vanhemmilta ja ilman aikuisten valvontaa. Kirkon nuorisotyö voisi laajentamalla Saapastoimintaa, panostamalla nuorisokahviloiden resursseihin ja kehittämällä rippikoulutoimintaan päihdekasvatusta tukea nuorten raittiutta ja ennaltaehkäistä nuorten päihteiden väärinkäyttöä.

Avainsanat: nuoret,   päihteet,   kirkonalan   nuorisopäihdetyö,
ennaltaehkäisevätyö, raittius

ABSTRACT

George, Sara. Adolescent substance abuse and factors that affect it. 62 p., 2 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Spring 2016. Diaconia University of Applied Sciences, Degree Programme in Social Services, Option in Diaconial Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

This thesis researches adolescent substance abuse. The aim is to find out in what forms it exists and what factors affect it, why youths try or use substances. The objects of this study is the 9th graders of a school in Espoo. In addition I had a discussion, with one of Espoo church's special youth workers, based on my study results, how the youth work could support adolescent sobriety.

The study is qualitative. The data was collected during the September 2014 by using narrative framework. The youths were given three frames through which they wrote their essay answers. In each frame they had to describe their substance abuse and what had happened. They had to describe both positive and negative experiences.

In conclusion among other things my research results state that adolescents use substances for entertaining themselves. Many try to suppress their worries with substances or to make themselves feel older. Adolescents use substances mainly in bigger groups of friends, mainly due to peer pressure or the urge to break prohibitions. The use of substances usually happens in the weekends, nights and parties and it happens mostly without adult supervision and secretly. The church's youth work could support adolescent sobriety and prevent mall usage of drugs by increasing their Boot outreach youth work, investing more resources in youth cafés and developing substance education into the confirmation work.

Key words: adolescent, substance abuse, church youth substance abuse work, prevention work, sobriety

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 NUORUUS.....	8
2.1 Itsetunto ja sen vaikutus nuoruudessa	8
2.2 Nuoren irtautuminen ja uhma	10
2.3 Ryhmäkäyttäytyminen	12
3 PÄIHTEET	14
3.1 Päihdelaki.....	14
3.2 Nuorten päihteiden käyttö Suomessa	17
3.3 Raittius	18
3.4 Alkoholi.....	19
3.5 Tupakka.....	20
3.6 Huumausaineet	22
4 KIRKON NUORISO- JA PÄIHDETYÖ	24
4.1 Kirkon päihdetyö.....	24
4.2 Nuorten päihdekasvatus kirkossa	25
4.3 Saapastoiminta osana kirkon erityisnuorisotyötä	27
5 TUTKIMUSKYSYMYKSET, TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TOTEUTUS	30
5.1 Tutkimusympäristö ja kohderyhmä.....	30
5.2 Tutkimusote ja aineiston keruu.....	31
6 YHDEKSÄSLUOKKALAISTEN PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ JA KOKEILUT	34
6.1 Nuorten päihteiden käyttö	34
6.2 Nuorten päihdekokeilut.....	38
6.3 Ei kiitos päihteille.....	40
7 SEURAKUNTA TUKENA NUORILLE.....	44
8 POHDINTA	46
8.1 Tulosten tarkastelua	46
8.2 Tutkimuksen luotettavuus.....	51
8.3 Oma ammatillinen kehitys	52

8.4 Jatkotutkimus- ja kehittämishaasteet	53
LÄHTEET	56
LIITE 1: Kehyskertomus ohjeistus	61
LIITE 2: Tutkimuslupa kysely vanhemmille.....	62

1 JOHDANTO

Minusta on tärkeää tutkia nuorten päihteiden käyttöä ja pohtia, miten sitä voitaisiin ehkäistä. Minun mielestäni nuorten päihteiden käyttö vaikuttaa varhaistuvan ja lisääntyvän ainakin Espoon katukuvaan perustuvien arkihavaintojen perusteella. Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että nuorten päihteiden käyttö on vähentynyt 2000- luvulla (Metso ym. 2006, Raitasalo ym. 2012). Tarkastelen tutkielmassani nuorten päihteiden käytön ehkäisemistä ja raittiuden tukemista kirkon nuorisotyön näkökulmasta Espoossa. Ajatuksena minulla on, että nuorisotyön kautta nuoriin voisi vaikuttaa varhaisessa vaiheessa.

Nuoret aloittavat päihteiden käytön usein jo 10–16 vuoden iässä. Täysi-ikäisinä noin 90 % ikäluokasta on vähintään kerran elämässään kokeillut alkoholia. Suomessa joka viides yläasteikäinen juo itsensä humalaan vähintään kerran kuukaudessa sekä noin joka kuudes tupakoi päivittäin. Useimmiten pojat käyttävät päihteitä tyttöjä enemmän. (Niemelä 2009, 49.)

Ongelmallista päihteidenkäyttöä ehkäisevät monet suojaavat tekijät, jotka ovat pääosin psykososiaalisia. Tällaisia ovat muun muassa hyvä koulumenestys ja raitis kaveripiiri, säännölliset harrastukset. Päihteiden käytön aloittamiseen vaikuttavat myös tutkimusten mukaan nuoren ympärillä olevien aikuisten ja ystävien asenteet päihteisiin sekä päihteiden saatavuus että hinta. (Niemelä 2009, 50.)

Yleensä yhteiskunnassamme ryhdytään auttamaan nuorta liian myöhään, kun päihteiden käyttö on jo ongelma. Minua huolestuttaa erityisesti, miksi yhteiskunnassamme ei osata puuttua päihteistä johtuviin ongelmiin ennen kuin niistä seuraa vakavia oireita niitä käyttävälle henkilölle (psykkisiä sekä fyysisiä) ja sosiaalisia seuraamuksia, kuten syrjäytymistä ja huono-osaiseksi leimaantumista.

Työni alussa esittelen nuoruuteen liittyviä kehitysvaiheita, jotka voivat liittyä päihteiden käytön aloittamiseen. Seuraavaksi käyn läpi päihteet, mitä ne ovat ja miten ne vaikuttavat nuoriin sekä psyykkisesti että fyysisesti. Tarkastelen myös päihdelakia, sillä se on ollut paljon keskustelunaiheena mediassa ja yhteiskunnassamme. Esimerkkeinä käytän alkoholipolitiikasta ja kannabiksen laillistamisesta käytyä keskustelua. Neljännessä luvussa kerron kirkon päihde- ja nuorisotyöstä sekä siitä, mitkä asiat ovat tärkeitä päihdetyössä, kun kohderyhmänä ovat nuoret. Tämän jälkeen kerron tutkimukseni tarkoituksesta ja toteutuksesta sekä tuloksista. Lopuksi esitän johtopäätökset, pohdin tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä sekä esitän jatkotutkimus- ja kehittämishaasteet.

2 NUORUUS

Tässä luvussa pohdin, miten nuorten itsetunto vaikuttaa heidän käyttäytymiseensä ja mikä on murrosikäiselle tyypillistä käytöstä. Kerron myös nuorten uhmauksesta ja siihen liittyvistä seikoista sekä nuorten ryhmäkäyttäytymisestä. Tutkimukseeni osallistuneet nuoret mainitsivat kirjoituksissaan nuorten uhmaavan sääntöjä ja aikuisia, sekä käyttävän päihteitä ryhmäpaineen takia. Siksi kirjoitan näistä teemoista.

2.1 Itsetunto ja sen vaikutus nuoruudessa

Nuorten ryhmäkäyttäytymistä ja alkoholikäyttöä tutkinut M. Maunu (2012, 35) on todennut, että terve itsetunto on pohjana pärjäämiselle. Sitä voi tukea arkisin ja konkreettisin keinoin: kuuntelemalla mitä nuorella on kerrottavana, osoittamalla hyväksyntää, osallistumalla nuorelle tärkeisiin asioihin ja osoittamalla kaikinpuolista välittämistä. Kehittämällä niin kotona, koulussa kuin harrastuksissakin sosiaalisia taitoja ja kykyä tunnistaa ja ilmaista tunteita voidaan ehkäistä nuoren syrjään jäämistä.

Itsetunto liittyy ihmisen minäkäsitykseen. Itsetunto katsotaan olevan hyvä, kun ihmisen minäkäsityksessä on paljon hyviä piirteitä ja huono, kun negatiiviset ajatukset ja tunteet ylittävät positiiviset. (Keltikangas–Järvinen 1994, 17.) Itsetunto on monesti pysyvä ominaisuus, mutta ihmisen kokemukset vaikuttavat siihen, ja se voi muuttua sekä vaihdella (Opetushallitus ia).

Keltikangas–Järvinen (1994, 18) kuvailee, että itsetunto on myös itsensä arvostusta ja että sitä voi kartoittaa itseluottamuksen ja itsevarmuuden määrällä. Itsearvostusta on esimerkiksi se, että ihminen pitää kiinni itselleen tärkeistä ihanteista ja oikeuksistaan, eikä lähde muuttamaan niitä toisten takia, jotka ovat erimielisiä. Itsevarmuus on sitä, että ihminen uskoo omiin kykyihinsä kohdata ongelmia sekä haasteita ja pyrkii ratkaisemaan ne luottaen omaan selviytymiseensä. On olemassa myös monia erilaisia itsetunnon alueita, vaikka

monet käsittävät itsetunnon joko yhtenä ominaisuutena, jota ihmisellä on paljon tai vähän, tai sitten laadullisena piirteenä, joka on hyvää tai huonoa. (Keltikangas–Järvinen 1994, 26.)

Murrosiässä on normaalia, että itsetunto vaihtelee. Tärkeintä on, että kasvattaja pystyy tunnistamaan, onko itsetunnon vaihtelu itsetunnon puutetta vai murrosiästä johtuvaa mielialanvaihtelua. Nuoret ovat hyvin avoimia ja heillä on valmiudet vielä muuttua. Kun nuori kokee onnistuneensa, vaikuttaa se vahvasti hänen käsitykseen itsestään ja kyvyistään. Siksi aikuisen tulisi ongelmiin keskittymisen sijaan painottaa virheiden korjaamista ja niistä selviytymistä. (Keltikangas–Järvinen 1994, 33–34.)

Perheen sisällä oleva positiivinen vuorovaikutus vaikuttaa paljon siihen, miten lapsen itsetunto kasvaa ja miten lapsen vuorovaikutustaidot kehittyvät. Nämä perheessä omaksutut tavat vaikuttavat pitkälle nuoruuteen ja siihen, miten yleisten käytösnormien näkökulmasta kelpollista nuoren sosiaalinen käyttäytyminen on. Negatiiviset vuorovaikutuskokemukset lapsuudesta luovat kielteisiä reaktioita, murheita ja pettymyksiä. Kotoa omaksutut vuorovaikutustaidot vaikuttavat myös pitkälti nuoren ystävyysuhteisiin.

John Bolbyn (1907–1990) kehittämä kiintymyssuhdeteoria kuvaa vauvan ja äidin välistä varhaista vuorovaikutusta. Teorian mukaan varhaislapsuuden psykologisessa kehityksessä syntyy lapsen emotionaalinen sekä fyysinen kiinnittyminen hoitajaan. Hoitaja mahdollistaa lapselle turvaa ja vakautta kehittyä, kasvaa ja ottaa riskejä. (McLeod 2009.) Bolbyn teorian mukaan lapsuudessaan turvallisesti kiinnittyneellä nuorella on hyvät sosiaaliset taidot, jotka myös vaikuttavat hänen statukseensa ryhmässä. (Laine 2005, 227.)

Ystävät ja ryhmään kuuluminen on nuorelle tärkeää, sillä se tukee hänen itsetuntoaan ja vaikuttaa siihen, miten hän kokee itsensä. Ryhmässä nouseva vahvuus on myös osa nuoren omaa vahvuutta ja hän saa siitä itseluottamusta. (Keltikangas–Järvinen 1994, 60.)

2.2 Nuoren irtautuminen ja uhma

Nuoren murrosikään kuuluu vanhemmista irtautuminen, mutta jos vanhempiin ei ole läheistä suhdetta, niin ei ole mistä irtautua. Onnistuneeseen aikuisuuteen kasvaminen edellyttää tarpeeksi hyviä vuorovaikutuskokemuksia lapsuudessa. Nuori tarvitsee vanhempia, jotka ovat huolissaan hänestä, luovat hänelle odotuksia ja ilmaisevat pettymyksensä häneen, jos hän epäonnistuu, mutta toisaalta myös iloitsevat hänen onnistumisistaan ja suuttuvat, jos nuori laiminlyö velvollisuuksiaan. (Kinnunen 1999, 23.)

Nykypäivän nuorista monet irtautuvat vanhemmistaan jo varhaisessa vaiheessa, iässä, jolloin lapsen paikka olisi vielä olla kotona. Tällöin nuoren kasvualustaksi saattaa liiaksi muodostua kodin ulkopuolinen kaveripiiri. Lasten jatkuva kaveriporukkaan hakeutuminen viestii usein siitä, että lapsi ei saa riittävästi huomiota kotona. Vanhempien tehtävä on pitää nuori riittävän pitkään kodin vaikutuspiirissä, mutta mikäli he eivät tee niin, nuori kokee itsensä irralliseksi. Nuoruuden kehitystehtäviin kuuluu itsenäistymisen ja irtautumisen aloittaminen perusperheestä. Tämä ei ole mahdollista irtautumisen tapahduttua jo varhaisemmassa lapsuudessa. Tällöin saattaa käydä niin, että irrottautumisen kohteeksi nuori valitsee esimerkiksi koulun tai yhteiskunnallisen järjestyksen asettamien normien uhmaamisen. Lintsaaminen koulusta, ilkivalta sekä pikkurikokset ovat tapoja ilmaista murrosiän luonnollista irtautumista. (Kinnunen 1999, 23.)

Huolimatta siitä, että nuori haluaa tuntea itsensä irralliseksi vanhemmistaan, kaipaavat he erittäin paljon vanhempien hyväksyntää ja arvostusta omille valinnoilleen. Kun nuori ei saa vanhempien arvostusta ja kiinnostusta, on mahdollista, että hänelle muotoutuu negatiivinen identiteetti. Tämä puolestaan muodostaa riskin päihteiden käytön aloittamiseen ja väkivaltaisen käyttäytymisen esiintymiseen. (Kinnunen 1999, 43.) Vanhempien rooli on vastata nuoren asettamiin haasteisiin kuuntelemalla, kyselemällä ja ymmärtämällä. Nuoren on tärkeä oppia ratkaisemaan itse murrosikään kuuluvia tunneperäisiä ongelmiaan. (Kinnunen 1999, 73.)

Nuoruuteen kuuluu myös murrosiän uhmaa, jota on todettu olevan kahdenlaista. Nuori saattaa uhmata joko sosiaalista yhteenkuuluvuutta tai aikuista auktoriteettia. Uhmaan kuuluu, että nuori puolustaa persoonallisuuttaan, josta kokee, että vanhemmat eivät pidä, tai nuori pyrkii itsenäistymään vanhempiensa asettamista odotuksista. Kapinallisuus saattaa ilmetä tahallisenä sääntöjen ja normien rikkomisina, minkä nuoret mieltävät hyväksi ja vanhemmat pahaksi. Murrosiän uhman kohtaaminen ei ole vanhemmille helppoa, eivätkä he pidä siitä, koska se saattaa myös vahingoittaa nuorta monella tapaa. (Pickhardt 2009.)

Uhma voi saada nuoren kieltäytymään oman etunsa mukaisista harrastuksista, aktiviteeteista sekä suhteista, jotka myötävaikuttaisivat hyvän itsetunnon kehittymiseen. Uhma voi johtaa myös itsetuhoiseen käyttäytymiseen, vaarallisiin kokeiluihin esimerkkinä päihteiden käytön kokeilut. Nuori voi uhmassaan torjua sääntöjä, jotka luovat turvaa hänelle ja hylätä syy-seuraussuhteen arvioinnin antaen valtaa impulsseille. Nuoret voivat myös tarkoituksenmukaisesti etäännyttää itsensä tärkeistä ihmisistä loukaten heitä ja suhdettaan heihin. (Pickhardt 2009.)

Nuoren käyttäytymisen taustalla saattaa olla uskomus, että hän tällä tavoin osoittaa itsenäisyyttä, vaikka kyse olisikin riippuvuudesta aikuiseen. Uhmaava nuori luottaa siihen, että osaa itse rajata ja johdattaa itseään, ja sen takia tekee, toimii ja käyttäytyy vastoin toisten toiveita. (Pickhardt 2009.) Pickhardtin (2009) mukaan uhmaisaa käytökseen auttaa se, että nuorelle luodaan haasteita. Kun nuorella on tarpeeksi haasteita, jotka aktivoivat häntä ja vanhemmat, jotka rohkaisevat ja tukevat häntä hänen kohdatessaan niitä, ei nuoren tarvitse murrosiässä uhman kautta muuntautua tai uudelleen määritellä itseään. Tämä on omiaan luomaan todellista itsenäisyyttä.

2.3 Ryhmäkäyttäytyminen

Läpi elämän ihmiset kuuluvat erilaisiin ryhmiin kuten perheeseen, päiväkotiryhmään, ystäväporukkaan, koululuokkaan tai työpaikkaan. Ryhmässä jäsenille syntyy selkeät tehtävät ja roolit. Tyypillistä on, että ryhmäläiset omaksuvat yhteisiä tapoja ja käyttäytymispiirteitä. Näin jokaiselle ryhmälle muotoutuu oma kulttuuri ja omat normit. Nämä normit pitkälti määräävät, miten ryhmäläisten tulisi ajatella, tuntea ja käyttäytyä. Asenteet ihmisiä ja maailmaa kohtaan ovat pitkälti lähtöisin normeihin sisältyvistä odotuksista. Ryhmän normit tukevat nuoria ympärillä olevan maailman analysoimisessa. Varsinkin, kun nuori epäilee omia tulkintojaan tai kun hän saa ristiriitaisia merkkejä ympäristöstään, ryhmän normit tuntuvat turvallisilta. (Laine 2005, 186–187.)

Ryhmiiin muodostuu luontaisesti sosiaalinen rakenne, johon kuuluu erilaisia rooleja, kuten johtaja, myötäilijä ja syrjässä olija. Johtajat pystyvät vaikuttamaan paljon miltei jokaiseen ryhmäläiseen. Myötäilijät ovat mukana aktiivisesti ryhmän toiminnassa, mutta eivät paljon voi vaikuttaa toisiin. Syrjässä olijat eivät ota osaa juuri lainkaan yhteisiin asioihin. (Laine 2005, 197–198.)

Monissa tilanteissa ryhmässä tehdään vääriä päätöksiä, olivat lähtökohdat mitkä tahansa. Yksilöt ryhmässä voivat olla viisaita ja taitavia, mutta yhdessä saatetaan päätyä erittäin huonoihin päätöksiin. Ryhmäajattelu (groupthink) on ryhmäilmiö, joka asettaa ryhmän alttiiksi huonoille päätöksille, koska ryhmä on ympäristön paineen alla ja päätöksiä tulisi tehdä nopeasti. Tämän kaltaisessa ryhmäilmiössä on yleensä vahva johtaja, jolla periksi antamattomat mielipiteet. (Helkama, Myllyniemi & Liebkina 2006, 243.) Ryhmä heikentää yksilöllisyyttä ja on monia tutkimuksia, jotka tukevat hypoteesia, että heikentynyt yksilöllisyys lisää aggressiivista käyttäytymistä sekä asosiaalisuutta. Tällaisessa ryhmässä yksilön itsetietoisuus on heikko ja ihminen on herkkä ulkopuolisille impulsseille. (Helkama ym. 2006, 285.)

Nuoret hakeutuvat ryhmään, jossa he tuntevat yhteenkuuluvuutta. Ryhmä ylläpitää hyvää itsetuntoa ja omaa identiteettiä rakennetaan ja toteutetaan paljolti ryhmän kautta. Kun ryhmäidentiteetti on muodostunut, alkaa nuori noudattaa ryhmän normeja ja tuoda esille tunnusmerkkejä, jotka todistavat hänen kuuluvan ryhmään. Nuori on uskollinen ”omillensa” ja haluaa useasti myös julkisesti näyttää kuuluvansa ryhmään. (Helkama ym. 2006, 288.)

3 PÄIHTEET

Päihteet ovat erilaisia aineita, joita käytetään tarkoituksenmukaisesti päihtymiseen (Terveysportti 2014). Päihtyminen on humalatila. Päihdeaineet luovat erilaisia tunnekokemuksia ja vaikuttavat ihmisen havainnointiin, tietoisuuteen sekä käytökseen. Päihteet voidaan luokitella sen perusteella minkälaisia riippuvuuksia ja terveyshaittoja ne aiheuttavat. (A-klinikkasäätiö 2014.)

Suomessa alkoholi, tupakka, huumausaineet ja tekniset liuottimet luokitellaan päihteiksi (Kylmänen 2005, 25). Lääkkeet ovat myös päihteitä, kun niitä väärinkäytetään (A-klinikkasäätiö 2014) (ks. edellinen luku). Huumausaineita ovat tietyt lääkkeet, sienet, kannabis, LSD, heroini ja amfetamiini (Kylmänen 2005, 25).

Seuraavassa alaluvussa käyn läpi päihteisiin liittyviä lakeja ja miten lait suojaavat nuoria päihteiltä. Mainitsen myös toimintamallin, jolla on pyritty suojelemaan nuorten päihdeiden käyttöä. Viittaan lyhyesti myös Hollannin päihdepolitiikkaan esittämällä miten tietyt päihteet ovat heidän maassaan tietyin ehdoin sallittuja.

3.1 Päihdelaki

Päihdelaki velvoittaa kuntia järjestämään päihdepalveluja. Palvelut määräytyvät tarpeen mukaan. Kunnat voivat tuottaa palvelut itse tai yhdessä toisten kuntien kanssa; ne voidaan myös ostaa toisilta kunnilta tai yksityisiltä palveluntuottajilta, kuten järjestöiltä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015.)

Tutkimus kohteeni koulu on espoolainen ja siksi keskityn Espoon kaupungin ennaltaehkäiseviin päihde toimintamalleihin. Espoon kaupungilla on vuodesta 2014 ollut käytössä alkoholipolitiikkaa tukeva *Pakka-toimintamalli*. Pakka-toimintamallilla pyritään puuttumaan alkoholin, tupakan sekä rahapelien

saatavuuteen. Toimintamalli on onnistunut vähentämään alkoholin ja tupakan myyntiä alaikäisille sekä anniskelua päihtyneille. Pakka-toimintamallissa on tehokkaasti ja hienosti implementoitu alkoholilain määräykset paikallistasolle. (Pakka 2015.) Espoon kaupungilla on myös *Älä välitä –kampanja* vuosittain vapun sekä koulujen päättymisen aikaan. Kampanjassa espoolaiset elinkeinoyrittäjät panostavat monipuolisiin materiaaleihin, joiden avulla he pyrkivät herättämään aikuiset, vanhemmat ja täysi-ikäiset nuoret miettimään omaa käytöstään alkoholituotteiden välittämisestä alaikäisille ja havaitsemaan, että se on haitallista alaikäisten terveydelle ja turvallisuudelle. (THL 2015.)

Terveydenhuoltolaki on tärkeä tekijä päihteiden käyttäjien hoivan suojaamisessa. Uusi terveydenhuoltolaki (1326/2010) tuli voimaan 2011. Lain 28. pykälässä säädetään ohjauksesta ja neuvonnasta päihdeasioissa, jotka sisältyvät terveydenhuollon palveluiden piiriin. Lisäksi laissa säädetään päihteiden aiheuttamien sairauksien vaatimista palveluista, kuten tutkimus- hoito- ja kuntoutuspalveluista. Myös sosiaalihuoltolaissa (710/1982) on maininta päihdeongelmaisten palveluiden järjestämisestä. Sosiaalihuoltolakia ollaan parhaillaan uudistamassa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015.)

Tupakkalain tarkoitus on myös suojella nuoria, sillä tupakan myynti tai luovuttaminen alaikäiselle on kiellettyä. Tupakkatuotteiden myyjä tulee olla 18 vuotta täyttänyt aikuinen, eikä tupakointivälineitä saa myydä tai luovuttaa alaikäisille. (Tupakkalaki 2015.) Tupakkalaissa on asetettu toimenpiteitä, joiden on tarkoitus ehkäistä nikotiinituotteiden käyttöä, tukea niiden käytön lopettamista ja suojella väestöä tupakansavun altistumiselta. (693/1976 §1.)

Hallituksessa on uusi laki tarkasteltavana, joka koskisi ehkäisevää päihdetyötä. Mikäli laki hyväksytään astuu se vuonna 2015 voimaan ja korvaa tämänhetkisen Raittiustyölain ja -asetuksen. Uuteen lakiin sisältyisi myös rahapelihaittojen ehkäisy, ja jokainen kunta olisi velvollinen nimeämään ehkäisevän päihdetyön koordinaattorin. (Espoon kaupunki 2015.) Tämä on tärkeää koska rahapeliautomaatit ovat monille nuorille koukuttavaa ja ongelmallista. Pelaaminen altistaa nuoren enemmän päihteiden käytölle kuin ei pelaava nuori. (Pölkki 2015.)

Kannabiksen kokeilut ovat lisääntyneet rahapeliautomaattien pelaavien nuorten keskuudessa (Pölkki 2015). Kannabiksen laillistamiskeskustelut ovatkin olleet pinnalla aika ajoin. Europarlamentaarikko Anneli Jäätteenmäen (kesk.) mielestä kannabiksen laillistamiselle ei Suomessa ole vielä mitään paineita. Hänen mielestään kannabiksen laillistaminen aiheuttaisi hyvin mahdollisesti huonon tuloksen, kun sen yhdistää suomalaiseen alkoholikulttuuriin. Ylilääkäri Kaarlo Simojen tutkimusten mukaan Suomessa aloitetaan pistohuumeiden käyttö nuorempana kuin missään muissa Euroopan maissa, ja tämän takia Jäätteenmäki kyseenalaistaa kannabiksen laillistamisen. (Uusi Suomi 2014.) Rasion päihdetyöntekijä Mika Heikkinen ei myöskään kannata kannabiksen laillistamista. Hänen mukaansa ei ole merkitystä, mitä päihdettä käytetään: kun se on helposti saatavilla, päihteen ongelmakäyttö lisääntyy. (Rannikkoseutu 2014.)

Hollannissa päihteet ovat jaettu pehmeisiin (soft) ja koviin (hard) päihteisiin. Cannabis on yksi pehmeistä päihdeaineista ja sen käyttö on sallittua, kunhan kyseessä on henkilökohtainen käyttö. Opium-laki, johon vuonna 1950 lisättiin cannabis, sallii tämän käytön julkisesti, ja sitä saa myydä maksimissaan viiden gramman erissä. Myynti tulee tapahtua valvotuissa olosuhteissa kuten kahviloissa. Päihteiden mainostaminen on kiellettyä, alaikäiset eivät saa olla paikalla eikä heille saa myydä päihteitä. (Government of Netherlands 2015.) Tällainen rajallinen ja valvottu kannabiksen käyttö voisi kenties olla toimiva ratkaisu sekä vähentää halua käyttää cannabisia. Nuorten tietäessä, että aikuisena on sallittua käyttää cannabisia he eivät mahdollisesti enää kokisi tarvetta rikkoa lakia kokeillaksensa ala-ikäisenä tai kokeilu siirtyy aikuisikään.

3.2 Nuorten päihteiden käyttö Suomessa

Monet nuoret ovat jo 10–16-vuotiaana aloittaneet päihteiden käytön. Ensimmäiseksi yleensä kokeillaan alkoholia ja tupakkaa yleisesti 13–15-vuoden iässä. (Niemelä 2009, 49.) Alkoholin käytön aloittaminen etenee yleensä vaiheittain. Alussa voi olla, että maistetaan hieman, mutta sitten ollaan koskematta alkoholiin pitkään aikaan. (Winter 2004, 17). Yleensä kolmen vuoden sisällä ensimmäisestä kokeilusta on käyttö kuitenkin jo säännöllistynyt. Huumeiden ja nikotiinin käyttö on ongelmallisempaa kuin, koska niiden käytöstä tulee nopeammin säännöllistä. (Niemelä 2009, 49). Mikäli nuori on alkanut käyttää alkoholia säännöllisesti, voidaan jo puhua alkoholin käytön aloittamisesta (Winter 2004, 18).

Nuorten tupakointi sekä tupakkakokeilut ovat vähentyneet siirtyessämme 2000-luvulle. Nikotiini nuuskan muodossa on yleisempää pojilla kuin tytöillä. Nuuskan käyttö ei ole vähentynyt, mutta nuuskakokeilut ovat vähentyneet. Tutkimusten mukaan nuorten raittius on lähtenyt lisääntymään myös 1999-luvun lopusta ja vuonna 2011 16% yhdeksäsluokkalaisista nuorista eivät olleet koskaan juonut mitään alkoholijuomaa. (Metso ym. 2009, 15).

Lasten psykiatrian erikoislääkäri Sinkkonen (2010, 208) toteaa, että mitä nuorempana päihteitä on aloitettu käyttää sen pidemmälle niiden seuraukset kantavat. Jo syntymästä lähtien ihminen kasvaa monella tavalla riippuvaiseksi olennoiksi. Alussa riippuvuus on äidin ja lapsen välistä rakkauden ja hoivan riippuvuutta, ja myöhemmin se ilmenee monin tavoin myös aineellisesti. Mikäli rakkaus ja hoiva ei täyty läheisien ja hyvien ihmissuhteiden avulla on mahdollista, että nuori hakee aineellisesti korvausta tälle tunteelle. (Sinkkonen 2010, 210–211.)

Tilastojen mukaan vuonna 2013 koko Espoon 8- ja 9-luokkalaisista 10.6 % pojista ja 10.4% tytöistä ovat olleet *tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa*. 6.8% pojista ja 13.5% tytöistä olivat kokeneet läheisen alkoholin käytöstä aiheutuneita ongelmia. (Sotkanet 2015.)

3.3 Raittius

Päihdetutkimuksien (2011–2013) mukaan raittius on yleistynyt 14-, 16- ja 18-vuotiailla tytöillä ja 16-vuotiailla pojilla (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013). Tämän päivän nuoret tekevät yhä useammin tietoisien päätöksen olla juomatta alkoholia ja käyttämättä muita päihteitä. Ilvonen Sari, Porin ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön koordinaattori kertoo, että vaikka alkoholin kulutus on vähentynyt, on runsaasti juovien nuorten määrä lisääntynyt, ja monesti he myös käyttävät muita päihteitä. (Pitkonen 2014.)

Raittius on suhteellista, ja kaikki me määrittelemme sen hieman eri tavalla. Raittiuden käsitys on kulttuurisidonnainen: joissakin kulttuureissa ei ole hyväksyttävää juoda yhtään alkoholia, kun taas toisissa kulttuureissa sallitaan tietyt alkoholijuomat. (Winter 2004, 16.) Monissa kulttuureissa kuten Espanjassa kannabiksen poltto on monesti hyväksyttävää, ja viinin sekä oluen nauttiminen keskellä päivää lounastauolla on täysin normaalia.

Syitä valita raittius voivat olla terveelliset elämäntavat, säännölliset harrastukset ja päihteettömät mallit (Kylmänen 2015,13). Tosin on myös urheilulajeja, kuten jääkiekko, joiden piirissä nuoret käyttävät nuuskaa ja aloittavat alkoholinkäytön useammin kuin muiden urheilulajien piirissä. Uskon, että tietyt harrastukset voivat aikaansaada positiivisen lumipalloeфекtin. Joskus urheilu voi myöhäistää päihdekokeilua, kun viikonloput kuluvat pelireissuilla. Vanhemmilla on paljon vaikutusvaltaa nuorten asenteisiin ja käytökseen. Ne ovat usein kotoa opittuja. Tutkimukset osoittavat, että vanhempien raittius ja lasten raittius voidaan vahvasti yhdistää toisiinsa (Nyström 1993). On todettu, että tyttöjen alkoholinkäyttöön vaikuttaa enemmän vanhempi-lapsi-suhde kuin poikiin. Pojilla ystävien esimerkki vaikuttaa paljon enemmän heidän alkoholinkäyttöön. (Crawford & Novak 2002, 2.)

Suomalaisessa yhteiskunnassa alkoholinkäyttö on merkittävässä asemassa. Liiallinen käyttö nähdään sivistymättömyydenä ja huonona asiana, mutta täysraittiuuden katsotaan olevan osoitus erilaisuudesta, eikä valtavirrasta poikkeamista mielletä vain hyväksi ominaisuudeksi. Toisaalta yhteiskuntamme

myönteisellä suhtautumisella on vaikutusta alkoholinkäyttöön lisäävästi, mutta toisaalta se myös edesauttaa ihmisten halua pitää itseään raittiina. (Winter 2004, 16.)

3.4 Alkoholi

Alkoholi on etanolia, jonka molekyylillä koostuu hiilestä, vedystä ja hapesta. (Alko 2013). Alkoholi vaikuttaa nuoreen hyvin eri tavalla kuin aikuiseen. Nuorilla korostuu alkoholin tuomat positiiviset kokemukset, kuten rohkaistuminen sosiaalisissa tilanteissa, eivätkä he koe niin paljon estoja. Nuorilla alkoholin vaikutus on ennemminkin piristävä kuin väsyttävä. Tämän takia nuori saattaa juoda yllättävän suuria määriä alkoholia. (Penttilä 2013.)

Ihmisen aivot ovat erityisen herkäät alkoholin aiheuttamille vaurioille nuoren ollessa vielä kehitysiässä. Jatkuva alkoholinkäyttö voi heikentää pysyvästi muistia ja oppimiskykyä. Jos alkoholinkäyttö on aloitettu hyvin varhaisessa iässä, häiritsee se myös aivojen kypsymiskehitystä. (Penttilä 2013.) Nuorilla sekä henkinen että fyysinen kasvu häiriintyy alkoholinkäytöstä, ja tämä vaikuttaa mielen ja ihmissuhdetaitojen kehitykseen (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014a).

Alle 15-vuotiaan alkoholikokeilu luo monta kertaa isomman riskin alkoholiriippuvuuden syntymiselle kuin vasta aikuisiän alkoholikokeilu (Penttilä 2013; Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014a). Vaikka alkoholiin ei kehity nuorena riippuvuutta, ei tämä poissulje alkoholiriippuvuuteen altistumista aikuisenakaan. Nuorena koettu mielihyvä alkoholista jää mielihyvämuistiin, ja myöhemmin aikuisena jatketusta alkoholinkäytöstä voi syntyä riippuvuus. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014a.)

Monet alkoholin vaikutukset näkyvät nuorilla vasta vuosia myöhemmin käytön alkamisesta. Nuorena kuitenkin alkoholinkäyttö voi muutamassa kuukaudessa aiheuttaa maksa- ja haimasairauksia, jotka aikuisille syntyvät vasta monien vuosien juomisen seurauksena. Nuoren elimistö on aikuisiin verrattuna paljon

herkempi päihteiden vaikutuksille. Alkoholi vaikuttaa nuoren fyysiseen kehitykseen, muun muassa murrosiän viivästymiseen sekä seksuaalisuuteen siten, että tytöillä kuukautiset voivat viivästyä tai olla alkamatta lainkaan. Pojilla puolestaan sukupuolihormonit menevät epätasapainoon, mieshormonipitoisuus vähenee suhteessa naishormoneihin ja vastaavasti tytöillä mieshormoni määrät suurenevat. (Mt.)

Suurena riskinä nuorilla alkoholin käyttäjillä on mielihyvakeskuksen häiriintyminen. Aivot tottuvat alkoholista ja muista päihteistä saatavaan mielihyvään. Näin mielihyvän saaminen tavallisista asioista vähenee, eivätkä nuoret saa samanlaista tunnetta muualta. Mitä enemmän alkoholia juo sitä enemmän kasvaa myös sietokyky alkoholille, ja tämä on merkki fyysisen riippuvuuden kehittymisestä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014a.)

Alkoholi on yleensä ensimmäinen päihde, jota nuoret kokeilevat. (Niemelä 2009, 49.) Mitä aikaisemmin nuori on päässyt kokeilemaan alkoholia sitä suuremmalla todennäköisyydellä hän kokeilee myös muita päihteitä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014a.) Syyt juomiselle ovat sosiaalisia ja emotionaalisia. Nuoret juovat kokeakseen lujaa yhteenkuuluvuutta toisiinsa, tutustuakseen intensiivisissä juomistilanteissa uusiin ihmisiin ja osoittaakseen toisilleen solidaarisuutta tavoilla, joille arjessa ei ole tilaa (Maunu & Simonen 2010).

3.5 Tupakka

Tupakka on Nicotina-kasvin lehdistä kuivatettu ainesosa, jota kutsutaan nikotiiniksi. Väriltään aine on ruskeaa ja sillä on omanlaisensa aromi kun se on käynyt. Tupakkaa voi käyttää polttamalla, nuuskaamalla tai suun kautta verenkiertoon imeytyvänä purutupakkana. (Päihdelinkki 2011.) Tupakan käyttöön liittyy nuorilla useasti sosiaalinen paine, joka syntyy ystäväpiirissä, jossa suurin osa tupakoi. Koulujen välitunnit saattavat olla tällaisia sosiaalisia tupakointitilanteita, joissa tupakoimattomat nuoret joutuvat paineen alle.

Sosiaalinen riippuvuus johtaa yleensä siihen, että nuoret päätyvät tupakoimaan ja siitä, että tupakoivista ystävistä ei haluta luopua. (Kylmänen 2005,56.)

Tupakointi todistettavasti heikentää terveyttä. Nuoret uskovat, että tupakoinnin haitat eivät ilmaannu heti, vaan vasta aikuisiällä. Tämä uskomus ei pidä paikkansa, vaan tupakointi aiheuttaa välittömiä haittoja. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014b.) Kun tupakka palaa syntyy häkää, joka sitoutuu veren punasoluihin. Punasolujen tehtävä on kantaa happea aivoihin, sydämeen ja lihaksiin. Mitä enemmän punasoluissa on häkää sitä huonommin ne pystyvät kuljettamaan elintärkeää happea. Nikotiini puolestaan lisää sydämen lyöntitiheyttä, ja nostaa verenpainetta, joka on sinänsä rasite sydämelle. Nämä yhtälöt yhdessä heikentävät huomattavasti kuntoa. Tupakka heikentää myös ihon aineenvaihduntaa ja pintaverenkiertoa, jolloin iho vanhenee nopeammin ja nuoruusiässä aknea muodostuu tupakoivilla tuplasti enemmän kuin heillä, jotka eivät tupakoi. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014b; Terveiden ja Hyvinvoinninlaitos 2012.)

Mikäli tupakointi on aloitettu varhain häiritsee se keuhkojen kehitystä normaaliin tahtiin ja alentaa niiden toimintakykyä. Tupakoitsijoilla on myös herkemmin allergioita ja astmaa. Joka toisella tupakoitsijalla on jatkuva yskä, joka on merkinä kroonistuneesta keuhkoputkentulehduksesta. Myös yhtä monella on pysyvää hengenahdistusta ja kunnon heikentymistä, jotka johtuvat keuhkoputkien ahtautumisesta. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014b.)

Tupakointi saattaa aiheuttaa pahan hajusta hengitystä ja suun alueen sairauksia. Nikotiini värjää hampaita, aiheuttaa ientulehduksia ja hammaskiven lisääntymistä. Tupakoitsijan maku- sekä hajuaistit häiriintyvät, eikä tupakoitsija haista tuoksuja ja maista makuja normaaliin tapaan. Suusyövän riski on myös korkea tupakoivalla. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014b.)

Kun nuori on kehittyvässä iässä, psyykkisesti ja fyysisesti, hän on erityisen herkkä nikotiinin vaikutuksille. Riippuvuus voi kehittyä jo parista tupakointi kerrasta. Nuuska, joka sisältää enemmän nikotiinia kuin tupakka, tuottaa riippuvuutta herkemmin. Nikotiinin ja psyykkisten häiriöiden välillä on

tutkimuksissa havaittu olevan yhteyttä. Masentuneen nuoren on todettu altistuvan muita herkemmin tupakoinnin aloittamiseen, mutta myös itse tupakointi ennustaa masennukseen vaipumista. Nuoret jotka päivittäin tupakoivat, ovat 15-kertaa alttiimpia kuin tupakoimattomat nuoret, saamaan vakavan masennushäiriön. Tupakoinnilla ja aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriöllä ADHD:lla on myös todettu olevan yhteyttä toisiinsa. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2012.) Vaikka tupakointi olisi aikuisikään mennessä loppunut, voivat sen seuraukset olla pitkät, ja tuottaa jopa hedelmättömyyttä myöhemmin elämässä (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014b).

3.6 Huumausaineet

Huumausaineita on paljon erilaisia ja ne voidaan luokitella vaikutuksen ja vaarallisuuden mukaan. Tavallisin jako on kolmeen ryhmään: rauhoittavat, piristävät sekä hallusinogeeniset aineet. Huumeita käytetään joko suun kautta pureskellen tai hengittäen, polttamalla tai nuuskaamalla tai pistämällä suonensisäisesti. Huumausaineita ovat amfetamiini, ekstaasi, gamma (GHB), heroini ja opiaatit, imppaus, kannabis, khat, kokaiini, LSD, lääkkeet ja sienet. (Irti huumeista ry 20014a.)

Nuorten keskuudessa tavallisin laiton huume on kannabis (Metso ym. 2009, 22). Se on myös huume, jota nuoret yleensä ensimmäisenä kokeilevat. On nuoria jotka vanhempana, 15–16 -vuotiaana, päätyvät kokeilemaan kovempia huumeita. Muiden laittomien huumeiden kuin kannabiksen käyttö 15–16 -vuotiaana on kuitenkin suhteellisen harvinaista. Vain neljä prosenttia nuorista vuonna 2011 ilmoitti kokeilleensa joitain muuta laitonta huumetta. (Raitasalo ym. 2012, 23.) Laittomien huumeiden kokeilu on kuitenkin yleistynyt sillä kaksi vuotta myöhemmin, vuonna 2013, vastaava prosentti oli noussut yhdeksään prosenttiin 8- ja 9- luokkalaisilla. Lukio opiskelijoista 13% oli ainakin kerran elämässään kokeilut laittomia huumeita ja ammattioppilaitoksissa luku on 21%. (Varjonen 2014.)

Uusimmissa tutkimuksissa on todettu kannabiksen käytön lisäävän masentuneisuutta ja riskiä sairastua skitsofreniaan. Mikäli kannabiksen käyttö on aloitettu nuorena lisää se myös riskiä psykoosioireille. (Irti Huumeista ry 2014b.)

4 KIRKON NUORISO- JA PÄIHDETYÖ

Tässä luvussa käsittelen kirkon päihdetyötä ja minkälaista sen tulisi olla kun perustana on Raamattu. Tämän jälkeen esittelen kirkon päihdekasvatusmallia ja lopuksi kirkon erityisnuorisotyön toimintamallia nimeltään Saapastyö, joka on päihdekeskeistä työtä.

4.1 Kirkon päihdetyö

Seurakunnat tarjoavat monipuolista päihdetyötä, kuten keskusteluja, vertaistukiryhmiä, retkiä ja leirejä. Apua ja tukea tarjotaan myös päihteiden käyttäjän läheisille, jotka kärsivät päihdekäyttäjän rinnalla. Espoon seurakuntayhtymän ja kaikkien seurakuntien tehtävänä on tukea ihmisiä päihhteettömyyteen ja täyspainoiseen elämään Jumalan yhteydessä. (Espoon seurakunnat 2014.)

Kirkon velvollisuutena on myös tehdä päihdetyötä nuorten keskuudessa. Rippikoulutyö on yksi väylä, jonka kautta nuoriin saa yhteyden. Nuorisotyötä tekevien on seurakunnissa kysyttävä, millaista päihdeopin pitäisi olla, kun sen kuitenkin pitää täyttää kirkon hyvien käytäntöjen kriteerit nuorten näkökulmasta. Nuorille tulisi kehittää toiminnallisia päihdetyön käytäntöjä, jotka ulottuvat yli sukupolvien sekä sektorirajojen. (Kirkko Hallitus 2010.)

Kirkolla on Sosiaali- ja terveysministeriön alkoholiohjelman mukaan olennainen asema suomalaisessa yhteiskunnassa. Kirkko pyrkii kohtaamaan ihmiset henkilökohtaisella tasolla ja pyrkimyksenä on luoda sekä vahvistaa yhteisöllisyyttä. (Kirkko Hallitus 2005, 11.) Kirkon tärkeimpänä tavoitteena päihdetyössä on auttaa ihmisiä ja yhteisöjä arjen selviytymisessä. Tarkoitus on tukea ja ohjata ihmisiä terveille elämäntavoille ja opettaa vastuullista käyttäytymistä. Tässä mielessä voidaan katsoa, että seurakunnan toiminta on kauttaaltaan ehkäisevää päihdetyötä. (Kirkko Hallitus 2005, 7.)

Kristinuskon ydin Raamatun ohjaamana on vastata sellaisten ihmisten hätään, jotka ovat eri syiden takia syrjäytyneet yhteiskunnassa. Päihdetyössä on tarkoitus auttaa ihmistä löytämään elämälleen jälleen tarkoitus sekä yhdessä pyrkiä ratkaisemaan päihdeongelman lähde ja vapauttaa ihminen syyllisyyden taakasta. Jokaisella on oikeus arvokkaaseen elämään sekä oikeus tuntea kuuluvuutta yhteisöön ja saada apua tuskaansa. Kirkon päihdetyö on armollista, ja se kutsuu mukaan kaikki suvaitsevaan ja lämpimään seurakuntayhteisöön. Kirkon rooli päihdetyön ehkäisyssä ja hoidossa on pitää kiinni ikuisesta armon sanomasta ja luoda jatkuvaa toivoa kaikissa olosuhteissa. Armon sekä toivon kautta ihminen tulee tietoiseksi voimavaroistaan, mahdollisuuksistaan ja vastuustaan. (Kirkko Hallitus 2005, 6.)

4.2 Nuorten päihdekasvatus kirkossa

Kirkon nuorisotyöntekijän tulee suhteessa yhteiskuntaan toimia oikeudenmukaisesti, suvaitsevasti sekä yhteistyökykyisesti. Nuorisotyö on läheistä työtä nuorten ja lasten parissa. Lisäksi on tärkeä, että nuorisotyöntekijät toimivat nuorten äänenä ja kannanottajina nuorten verkostoissa. Nuorisotyöntekijän tulee pystyä tunnistamaan ja haastamaan asenteita, toimintoja sekä rakenteita, jotka sortavat nuoria. (Nieminen 2013, 29.)

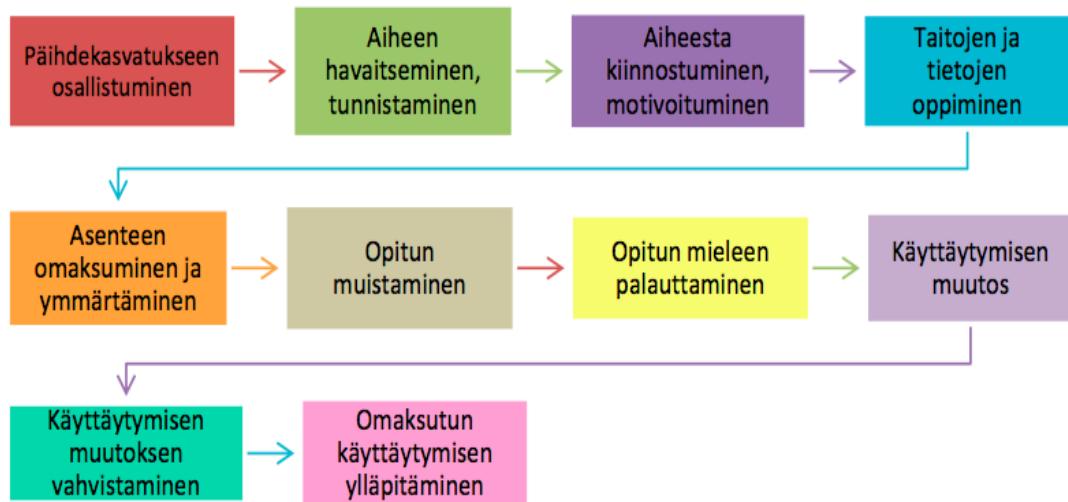
Nuorten päihdekasvatuksessa ammatillinen herkkyyys on erittäin tärkeää. Nuorten kohtaaminen tulisi olla eettisesti kestävä. Laatu sekä eettisyys ovat rinnastettava toisiinsa. Jos työntekijän arvopohja ei ole eettisesti kestävällä pohjalla ei tehty työkään voi näin olla laadukasta. Siksi on tärkeitä, että nuorisoalan ehkäisevässä päihdetyössä huomio kiinnitetään hyvään arvopohjaan ja että noudatetaan eettisiä ohjeita. (Pylkkänen & Vuohelainen 2013, 50.)

Jokaisella ammattialalla on omat eettiset ohjeensa. Kirkon nuorisotyönohjaajien ammattieettiset periaatteet, joita heidän tulee noudattaa työssään ja nuorten kohtaamisessa ovat rehellisyys, oikeudenmukaisuus, armahtavuus ja elämän kunnioittaminen. Työntekijän on tärkeää tukea nuorten kasvua ja kehitystä, osoittaa heille, että heidät hyväksytään, heistä välitetään ja heidän tarpeistaan ollaan kiinnostuneita. Olennaista on luoda nuorille turvaa, jossa he voivat vapaasti pohtia olemassaoloaan ja kasvaa hengellisesti. (Kirkon nuorisotyöntekijöiden liitto 2015.)

Kun on kyse päihdetyöstä, on erittäin tärkeää tunnistaa kohderyhmä. Pitää ottaa huomioon, miten kohdata nuoret ja miten heidän kanssaan tulisi puhua. Päihdetietoa tulisi välittää heille ymmärrettävällä tavalla, mikä ei kuitenkaan tarkoita, että pitäisi puhua heidän tyylillään tai että päihteistä pitäisi olla samaa mieltä heidän kanssaan. Nuoren kuulluksi tuleminen on tärkeää. Jotta nuorta voidaan auttaa, pitää häntä kuulla ja sen kautta saada ymmärrys siitä, miten hän ajattelee ja toimii. Koska nuorisokulttuurit ovat muuttuvia ja päihdeasenteet muokkautuvat trendien mukaan, on tärkeää, että nuorisotyöntekijä pystyy tunnistamaan näitä muuttuvia asioita. (Pylkkänen & Vuohelainen 2013, 51–52.)

Päihdetyö nuorten parissa tulee olla jatkuvaa sekä pitkäjänteistä. Nuoreen vaikuttavat monet tekijät kuten ystävät, perhe sekä elämäntilanteet. Näiden takia ei voi odottaa, että yksi päihdekasvatuskerta pystyisi muuttamaan nuoren asennoitumista päihteisiin. (Pylkkänen & Vuohelainen 2013, 53). Alla oleva kuvio 1 valaisee, miten monivaiheinen prosessi on päihteiden käytöstä poisoppiminen.

Kuvio 1 listaa päihdekasvatuksen monet vaiheet, ja jokaiseen vaiheeseen voi sisältyä toisia muuttujia. Preventiimi (2014) on kehittänyt pitkäkestoisen ajattelumallin, josta on hyvä lähteä kehittämään päihdekasvatukseen erilaisia lähestymistapoja. Kuten kuviossa 1 ilmenee, nuoren osallistumalla päihdekasvatukseen voi uuden käyttäytymisen oppiminen alkaa. Aluksi tutustutaan aiheeseen, josta siirrytään nuoren motivoimiseen ja taitojen oppimiseen.

KUVIO 1. Uuden käyttäytymisen omaksuminen päihdekasvatuksen avulla (Pylkkänen & Vuohelainen 2013, 54).

Uskon, että Preventiimin luoma päihdekasvatuksen ajattelumallin on toimiva ja hieno malli mutta täytyy ottaa huomioon, että nuoret omaksuvat tietoa eri tavalla. Ei voi olettaa, että jokainen nuori oppisi uuden käyttäytymisen samalla aikataululla. Oppiminen tapahtuu vaiheittain, joskus liikutaan reippaasti eteenpäin ja joskus taannutaan. Nuori on voinut jo päästä eroon päihteistä muuttamalla ystäväpiiriä, mutta sitten selviää, että uudessa ystäväpiirissäkin käytetään päihteitä ja nuori ajautuu takaisin päihdekierteeseen.

4.3 Saapastoiminta osana kirkon erityisnuorisotyötä

Käsittelen Saapastyötä opinnäytetyössäni koska se on tärkeä osa kirkon erityisnuorisotyötä. Saapastyö kohdistuu nuoriin, jotka viettävät aikansa iltamyöhään ulkona ystäviensä kanssa. Yleensä ajanviettoon kuuluu päihteiden käyttö. Kirkon erityisnuorisotyö tapahtuu nuorten keskuudessa heille tärkeissä paikoissa. Erityisnuorisotyössä tarkoituksena on jalkautua nuorten arkeen ja vapaa-aikaan.. (Nivala 2005, 142–144.)

Saapastyö perustuu vapaaehtoisuuteen ja luottamuksellisuuteen. Saapastyö on ohjaajavetoista, ja seurakunnan työntekijä on vastuussa partiosta, mutta pääosin partio muodostuu vapaaehtoisista. (Laurila 2015.) Toiminta on etsivää nuorisotyötä ja työ muodostuu yöpäivystyksestä (katupartio), festivaali- ja NettiSaapas-toiminnasta. Toiminnalla pyritään saavuttamaan nuoria, jotka eivät vietä aikaansa järjestetyn nuorisotoiminnan piirissä. Saapastoiminta tapahtuu siellä, missä nuoret viettävät aikaansa. Nuoret saavat apua, opastusta ja tulevat nähdyksi ja kuulluksi. (Nuorten Keskus i.a.)

Saapas-vapaaehtoisena toimiva Laurila kertoo, että nuorten kohtaamisten laatu ja sisältö vaihtelevat paljon. Joskus nuoret päästävät lähelleen ja heidän kanssaan voi käydä vakavia keskusteluja; joskus he sulkeutuvat täysin. Saappaassa kunnioitetaan nuoria, eikä mennä väkisin heidän luokseen, jos ei olla tervetulleita. Saapaslaiset ovat turvallisia aikuisia, jotka ei kiellä vaan kehottavat. Saapaslaisilla vakaumus näkyy lähinnä päihteettömyytenä, siihen kannustamisena ja lähimmäisyytenä. Työhön ei kuulu evankeliointi, mutta vapaaehtoiset ovat valmiita keskustelemaan uskosta, Jumalasta ja seurakunnasta, jos joku nuorista sitä haluaa. (Laurila 2015.) Laurilan mukaan työ on arvokasta ja nuorten suora palaute on ollut positiivista.

Saapas-ryhmän toiminnassa kunnioitetaan jokamiehen oikeuksia ja kansalaisvelvollisuuksia. Seurakunnat nimeävät toimintaa ohjaavat henkilöt. Maanlaajuisesti toimintaa koordinoi Nuorten Keskus ry. Saapas-ryhmän tehtävässä voi toimia täysi-ikäinen vapaaehtoinen, joka on koulutettu tehtäväänsä. (Nuorten Keskus i.a.)

NettiSaapas on internetissä tapahtuvaa etsivää nuorisotyötä. Koulutetut vapaaehtoiset käyvät sosiaalisessa mediassa sekä Suomi24.fi-sivustolla keskustelua nuorten kanssa. Keskustelut voivat olla joko julkisia tai yksityisiä. (Nuorten Keskus i.a.a.)

Katupartiot ovat Saapas-ryhmien säännöllistä toimintaa. Vapaaehtoiset kokoontuvat aina ennen kuin lähtevät iltapartiolle suunnitellakseen illan toimintaa yhdessä. Partioiden kautta pyritään tarjoamaan nuorille matala

kynnys hakeutua apuun, ja nuorella on itsemääräämisoikeus kontaktitilanteessa. Lastensuojelulaki (LS 5, 25§, 1-3 mom.) velvoittaa Saapaslaisia tarvittaessa hälyttämään virka-apua. (Nuorten Keskus i.a.a.)

Määrällisesti tärkeintä toimintaa Saapastoinnassa on festivaalityö. Festivaalityössä toimitaan yhteistyössä tapahtuman järjestäjän kanssa niin, että yhdessä rakennetaan festivaalialueelle nuorille toimiva auttamisjärjestelmä. Ensiapu korostuu eniten festivaalityön arjessa, sillä suuri päihteiden käyttö on oleellinen syy nuorille sattuvissa tapaturmissa. Kirkon lisäksi myös Suomen Punainen Risti näkyy monesti yhteistyökumppanina festivaaleilla vastaamassa nuorten kohtaamiseen ja avuntarpeeseen. (Nuorten Keskus i.a.a.)

5 TUTKIMUSKYSYMYKSET, TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TOTEUTUS

Keräämäni aineiston avulla tarkastelen, millaista nuorten päihteiden käyttö on ja siihen liittyviä vaikuttavia tekijöitä (vanhempien asettamien rajojen osalta, ystäväpiiri, koulun ja vanhempien yhteistyö, vanhempien päihdeongelmat). Lähtöajatuksena minulla on se, että päihteiden käyttö on oire jostain ongelmasta, jota nuori ei ole pystynyt ratkaisemaan.

Pohdin teoriakirjallisuuteen, tutkimustuloksiini ja kirkon nuorityöntekijän kanssa käymiin keskusteluihin nojautuen kirkon päihdetyön merkitystä nuorten päihdetyössä. Eli kirkollinen osuus nojautuu tutkimusosaan. Haluan kehittää ennaltaehkäiseviä ratkaisuja kirkon nuorisotyön puolelta. Tässä työssä pohdin myös, minkälaisin keinoin on mahdollista seurakunnan ja koulun yhteistyöllä tukea nuorten raittiutta. Kirkollisen näkökulman tavoitteena on käsitellä nuorten raittiuden ja itsetunnon tukemista.

5.1 Tutkimusympäristö ja kohderyhmä

Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1. Minkälaista nuorten päihteiden käyttö on?*
- 2. Miksi nuoret käyttävät päihteitä?*
- 3. Mitä nuoret käyttävät?*

Tutkimusympäristö on eräs espoolainen yläkoulu, joka jää nimettömäksi nuorten henkilöllisyyden salaamiseksi. Valitsin 9.-luokkalaiset, sillä uskon, että heillä on 7.-luokkalaisiin verrattuna psyykkisesti paremmat valmiudet tuottaa tekstiä.

Ennen tutkimukseni aloittamista tein tutkimuslupahakemuksen Espoon sivistystoimeen. Kun lupa oli myönnetty lähetin vielä tutkimuslupakyselyn 9.-luokkalaisten vanhemmille Wilman kautta. Koulussa on noin 100 9.-

luokkalaista, joista 15 sai luvan huoltajiltaan. Koulu huolehti luvan saaneiden oppilaiden kokoamisesta kirjoitustilaisuuteen, jotka olivat saaneet suostumuksen huoltajiltaan osallistua tutkimukseeni.

Kirjoittajista viisi oli poikia ja kymmenen tyttöä. Kaikki kirjoittajat ovat 14- 16 – vuotiaita. Numeroin kirjoittajat jatkossa kun kerron saamista tuloksistani.

5.2 Tutkimusote ja aineiston keruu

Tutkimusotteeni on laadullinen, jolla Eskola&Suoranta (1998, 13) tarkoittavat aineiston ei-numeraalista muodon kuvausta. Perustana laadulliseen tutkimukseen on pyrkimys kuvata todellista elämää. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on myös tarkoitus tutkia kohdetta kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007,15.) Tavoitteena on löytää tai paljastaa ennemminkin tosiasioita kuin vahvistaa jo väitettyjä totuuksia (Hirsjärvi ym. 2007,157). Opinnäytetyöni teoreettisena pohjana käytän tutkittua tieteellistä tietoa, kuten tutkimusartikkeleita, väitöskirjoja ja näyttöön perustuvaa kirjallisuutta.

Aineiston keruumenetelmänä käytin kehyskertomusta. Kehyskertomus kuuluu narratiiviseen tutkimukseen. Tarkoitus oli yrittää ymmärtää nuoria heidän itse tuottamilla kirjoituksilla. Kirjoitukset voivat olla kokonaisvaltaisia tarinoita tai keskitetty tiettyyn asiaan, kuten minun tutkimuksessa nuorten päihteiden käyttöön. (Hirsjärvi ym. 2007, 218-219.) Loin nuorille kolme kehystä, jonka mukaan he saivat kirjoittaa. Ensimmäinen kehys oli päihteitä kokeillut nuori, toinen kehys päihteitä käyttävä ja kolmas oli päihteetön nuori. Kolmannen kehyksen tarkoituksena oli saada esiin nuorten omia havaintoja toisten nuorten päihteidenkäytöstä. Jokaisessa kehyksessä tarkoituksena oli, että kirjoittaja kuvaa mitä ja minkälaista päihteidenkäyttö oli. Pyysin kirjoittajia kuvailemaan sekä positiivisia että negatiivisia kokemuksiaan ja havaintojaan. Tämä menetelmä sopii erinomaisesti kvalitatiiviseen tutkimukseen. Perusajatuksena on, että kirjoitukset, jotka saan tutkittavilta, ovat totuudenmukaisia (Eskola & Suoranta 1998, 139). Aineiston analyysissäni keskityn aineistosta löytyviin yhtäläisyyksiin, jonka ajattelen tekevän aineiston analyysistä tarkkaa.

Nuorten kirjoittamat tekstit rakentavat sosiaalista todellisuutta kirjoittajien elämästä, ajatuksista ja suhteista päihteisiin ja ovat jo sellaisenaan sosiaalista toimintaa (Eskola & Suoranta 1998, 140). Kvalitatiivisten tutkimusten analysoinnissa voidaan ajatella, että selonteot kertovat vääristämättä todellisuuden tai niihin voi suhtautua suhteellisemmin niin, että selonteot kertovat ainoastaan sen mitä tutkittava sillä hetkellä haluaa välittää. Analyysitapa riippuu siitä, mitkä tutkimusintressit ja -tavoitteet tutkijalla on. (Eskola & Suoranta 1998, 142.)

Kirjoitettuani tutkimustulokset puhtaaksi tapasin yhden espoolaisen seurakunnan erityisnuorisotyöntekijän. Hän oli ennen tapaamistamme lukenut tutkimustulokset läpi. Tapaamisemme yhteydessä keskustelimme tutkimukseni tuloksista ja kirjasin ylös hänen kommenttinsa ja palautteensa. Tämän pohjalta kirjoitin luvun seitsemän, jossa toin esille näkökulmia kirjallisuudesta, tutkimusaineistosta sekä erityisnuorisotyöntekijän esittämistä mielipiteistä.

Tutkimukseni aiheesta on tehty aikaisempia tutkimuksia, joissa on tutkittu muun muassa ehkäisevää päihdetyötä rippikouluissa ja minkälaiset asenteet sekä Suomen evankelisluterilaisten seurakuntien työntekijöiden tietoa päihteistä ja asenteita niitä kohtaan. Lisäksi on tutkittu internetissä käytävien keskustelujen pohjalta nuorten alkoholinkäyttöä, ja omia asenteita päihteitä kohtaan, sekä luotu päihdeluento - toteutusmalli, jota voi käyttää hyväksi yläasteikäisille päihdeluentoa suunniteltaessa. (Ammattikorkeakoulujen julkaisuarkisto 2014.)

5.3 Aineiston analyysi

Olen analysoinut aineiston käyttäen teemoittelua. Teemoittelussa erotellaan aineistosta nousevia aiheita ja apuna voi käyttää taulukointia, joka helpottaa hahmottamaan yhteisiä aihepiirejä.

Jaoin kirjoitukset kolmeen ryhmään a) päihteitä kokeilleet nuoret b) päihteitä käyttävät nuoret ja c) raittiit nuoret. Tämän jälkeen ryhdyin ympyröimään yhtäläisyyksiä kirjoituksista ryhmä kerrallaan. Alleviivasin kirjoituksista

mielipiteitä päihteiden käytöstä kuulakärkikynällä. Alleviivasin eri värisillä tusseilla kaikki mainitut päihteet, käyttäen aina yhtä väriä yhdelle päihteelle. Yliviivasin vihreällä tussilla lauseet, jossa kävi ilmi missä tilanteissa päihteitä on käytetty. Tehtyäni nämä asiat listasin Word tiedostoon tietokoneelleni nämä asiat, että ne olivat helposti luettavissa. Kuten kuvassa 1 näette.

Nuorten päihteidenkäyttö aineistosta

Sukupuoli?

5 poikaa ja 10 tyttöä (pojat nro 1-5, tytöt nro 6-15)

Ikä?

Kuusi 14-vuotiasta

Kuusi 15-vuotiasta

Kolme 16-vuotiasta

Missä tilanteissa käytetään?

Kavereiden kanssa, isommassa porukassa 5/15

Salaa 4/15

Viikonloppuisin 2/15

Yöllä 2/15

Ilman aikuisten valvontaa 3/15

Juhlissa 4/15

Kuva 1. Aineiston teemoittelua

Kirjoitan tutkimusraportissani sitaatteja aineistosta. Tarkoituksenani on auttaa lukijaa havainnollistamaan tekstiä ja sitaatit toimivat myös todisteena siitä, että tutkijalla on aineisto, johon tutkimus perustuu. Käytän kuitenkin sitaatteja harkiten ja pohdin ovatko ne tarpeellisia ja asiaa tukevia. Sitaattien tarkoituksena ei ole luoda lisää sivumääriä tutkimusraporttiin. Tutkija voi halutessaan luoda konkreettisen teemakortiston, joiden otsikoiden alle kerää yhtenäistä tietoa aineistosta (Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka 2006.)

6 YHDEKSÄSLUOKKALAISTEN PÄIhteIDEN KÄYTTÖ JA KOKEILUT

Tässä luvussa kuvailen keskeisiä aiheita liittyen nuorten päihteiden käyttöön ja kokeiluun aineistoni pohjalta. Ensin kerron, mitä päihteitä kirjoittajat käyttävät, missä tilanteissa, miksi ja minkälaisia ajatuksia heillä on päihteistä. Lopuksi kerron nuorista, jotka ovat joskus kokeilleet päihteitä, mitä he kokeilivat, miksi, missä tilanteissa ja mitä syitä heillä oli siihen, että kokeilu jäi yhteen kertaan.

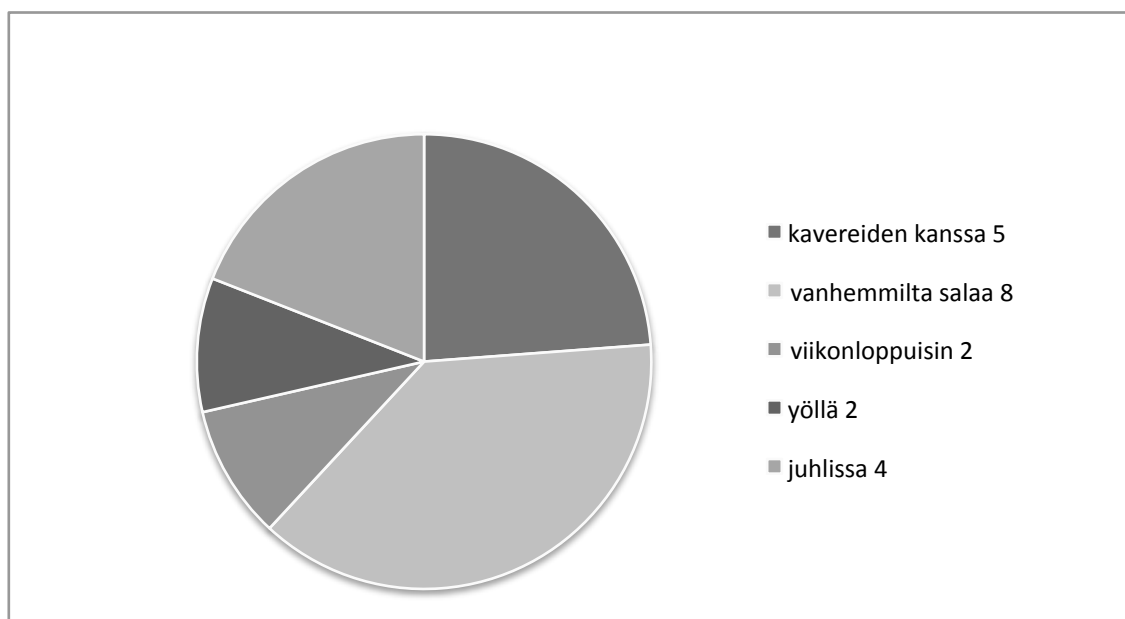
6.1 Nuorten päihteiden käyttö

Nuorten kertomuksista kävi ilmi, että alkoholi oli päihteistä se, jota tavanomaisimmin kokeiltiin tai käytettiin. Tämä huomio on samansuuntainen sen tiedon kanssa, että alkoholi on päihteistä yleensä se ensimmäinen, jota kokeillaan ja yleisin, jota käytetään (ks. luku 3.1 ja 3.2). Viisi kirjoittaneista oli kokeillut alkoholia, ja he kaikki olivat tyttöjä. Säännöllisesti alkoholia käytti kirjoittajien mukaan yksi poika ja kolme tyttöä. Täysin raittiita nuoria oli seitsemän, joista neljä oli poikia ja kolme tyttöä. Eli suurin osa kirjoittajista ei käytä alkoholia. On hienoa huomata, että on olemassa fiksuja nuoria jotka valitsevat terveytensä maineen edeltä. Kuten poika 2, joka kirjoitti päihteistä näin:

Jotkut saattavat kuvitella, että se olisi hienoa käyttää päihteitä, mutta se tosiasialla ei ole.

Tyttö 13 kuvailee, että nykyään melkein jokainen nuori juo alkoholia, jos haluaa juhlia ja pitää hauskaa. Hän toteaa, että nuorten juomista on vaikea kontrolloida, koska täysi ikäiset nuoret ostavat alaikäisille juomia palkkiota vastaan. Tyttö 13 mieltää, että päihteet ovat pahaksi terveydelle, mutta niistä on hankala päästä eroon, koska niin monet muutkin alaikäiset käyttävät – on helppoa lähteä siihen mukaan.

Alkoholia kokeillaan usein vanhemmilta salaa. Omasta tutkimusaineistostani kävi ilmi, että monet nuoret olivat kokeilleet päihteitä kaveriporukassa vanhemmiltaan salaa. Kuvio 2 esittää missä tilanteissa niitä käytetään. Alkoholi kuului pääosin juhlatilanteisiin eikä niinkään arkeen. Alkoholia käytettiin isommalla porukalla, eikä aikuisia ollut valvomassa.

KUVIO 2. Missä tilanteissa nuoret käyttävät päihteitä?

Nuorten huono itsetunto saattaa näkyä päihteiden käyttönä nuoren elämässä (ks. luku 2.1). Aineistoni nuoret kertoivatkin, että olivat kokeilleet päihteitä usein kavereiden painostuksesta (ks. luku 2.1): ryhmän mukana toiminen vahvistaa nuoren itsetuntoa. Aineistosta kävi myös ilmi, että monet käyttävät päihteitä sopiakseen porukkaan (ks. luku 2.3) tai vaikuttaakseen ikäistään vanhemmalta. Joistakin kirjoituksista pystyi myös havaitsemaan uhmaa auktoriteettia ja säädöksiä vastaan (ks. luku 2.2.):

Varoittelut lisää nuorten kaipaamaan jännitystä ja kiellon rikkomista (Tyttö 12).

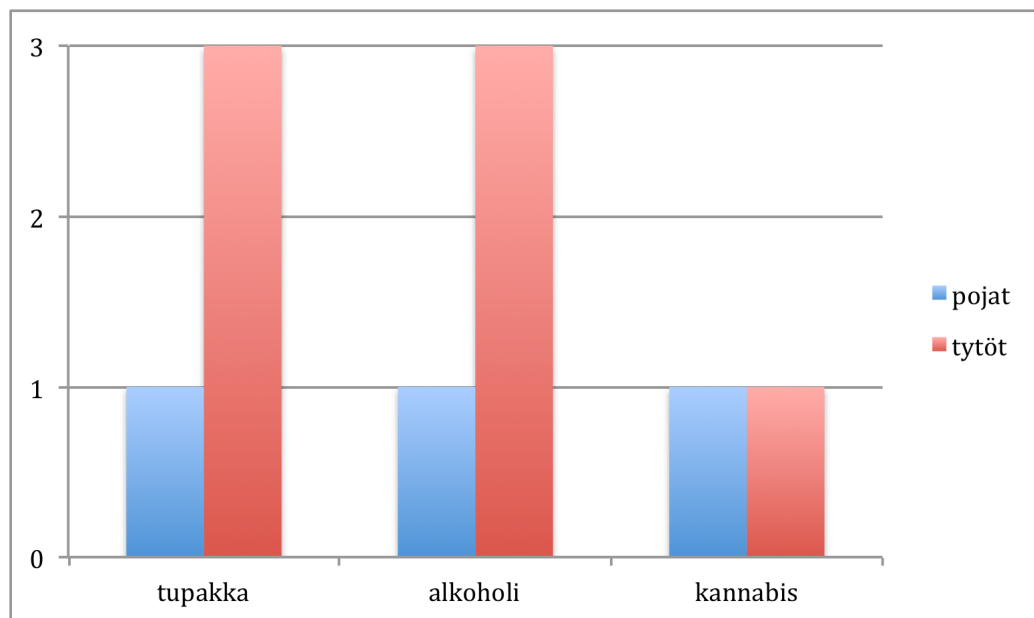
Kuten teoriaosuudessani kirjoitin, alkoholi vaikuttaa nuoriin positiivisella ja piristävällä tavalla (ks. luku 3.2). Kirjoittajat kokivat alkoholinkäytön rentouttavaksi ja hauskaksi tavaksi viettää aikaa. He kuvailivat, että alkoholi saa heidät tuntemaan itsensä iloiseksi ja että siitä tulee hyvälle tuulelle.

Aineistostani kävi myös ilmi, että alkoholia käytetään murheiden ja ongelmien peittämiseen, kuten seuraavassa:

Minusta alkoholi tekee sinut onnelliseksi, oot iloinen kaverien seurassa et mieti mitää ikäviä asioita, mutta huono on se että alkoholi ei tee hyväksi nuorille (Tyttö 14).

Yllä oleva sitaatti voisi viitata mielestäni siihen, että nuorella ei ole ollut keinoja käsitellä ikäviä asioita. Kenties huonon itsetunnon takia nuorella ei ole ollut uskoa itseensä, että voi ja osaa käsitellä murheet ja ongelmat itse. On mahdollista, että nuorella on tunneongelmia (ks. luku 2.2) koska hänen vanhempansa ovat moittineet häntä ja tukahduttaneet hänen kykyään ajatella, jolloin kielteinen tunne jää päälle ja ongelmat ratkaisematta (Kinnunen 1999,73).

Tutkimuksessani tupakka oli yhtä yleisesti käytetty päihde kuin alkoholi. Tupakalla oli yhtä paljon käyttäjiä kuin alkoholilla, mutta vähemmän kokeiluja. Kuviossa kolme esitän aineistossa mainitut päihteet, joita tytöt ja pojat käyttävät.

KUVIO 3. Mitä päihteitä tytöt ja pojat käyttävät?

Tyttö 15 on käyttänyt kannabista jo neljä vuotta. Hän kertoi, että kokeili kannabista ensimmäistä kertaa kaksitoistavuotiaana. Tyttö korostaa, että ei voi kertoa, miksi päätyi kokeilemaan. Hän käyttää kannabista, koska se tekee hänet rauhallisemmaksi, kun hänellä on jotain ongelmia tai jos hän vaikka riitelee vanhempien kanssa. Hän ei koe mitään negatiivista kannabiksen käytöstä, koska mitään negatiivista ei ole vielä tapahtunut. Saattaa olla, että hän pyrkii tukahduttamaan pahaa oloaan kannabiksella ja pääsemään karkuun todellisuudesta.

Aineistoni mukaan suurin osa nuorista päätyi kokeilemaan ja käyttämään päihteitä kavereiden takia. Aineistosta ilmeni, että jotkut nuoret eivät olisi kokeilun jälkeen jatkaneet polttamista, mutta kun ystäväpiiri tupakoi, kokivat he ryhmäpaineen jatkaa polttamista (ks. luku 3.4). Nuoret polttavat lähinnä porukassa ja välitunneilla sekä juhlissa. Jotkut polttavat päivittäin, ja toiset pyrkivät polttamaan harvemmin, jotteivät jäisi koukkuun, mistä esimerkkinä seuraava sitaatti:

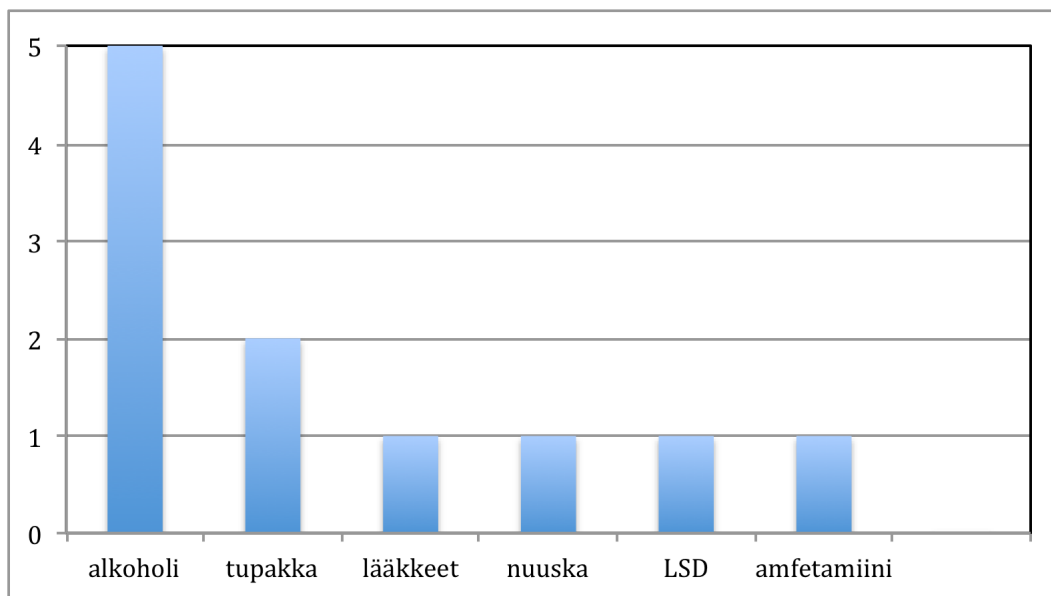
En kuitenkaan polta säännöllisesti etten 'jää koukkuun' enkä jää kiinni (Tyttö 6).

Nuoret tiedostavat riskin jäädä riippuvaiseksi nikotiinista, ja heidän itsesäätelynsä toimii. He myös ymmärtävät terveyshaitat, ja osa nuorista yrittää kovasti lopettaa.

Nuorten kirjoituksista nousee ristiriitaisia mielipiteitä tupakanpoltosta. Vaikuttaa siltä, että nuoret vielä etsivät omaa identiteettiään: kuuntelenko ystäviäni vai vanhempiani? Yksi nuori toteaa, että *tupakan polttaminen on helvetin tyhmää* mutta polttaa kuitenkin itse; toinen kertoo olevansa huumeiden ja laittomien päihteiden vastainen, koska niistä voi joutua vaikeuksiin sekä jäädä koukkuun, mutta kyseinen nuori polttaa silti säännöllisesti. Kaikki nuoret, jotka polttavat, ovat yhtenäisesti sitä mieltä, että tupakan poltosta rauhoittuu ja tulee parempi olo. Yksi nuori (tyttö 6) toteaa tupakan olevan hyvän makuista. Nuoret kertovat, että saavat tupakkaa vanhemmilta nuorilta tai jopa omilta vanhemmiltaan tai vastaavasti toisilta aikuisilta.

6.2 Nuorten päihdekokeilut

Kuvio 4 esittää aineistossa mainitut päihdekokeilut. Kuusi eri päihdettä on mainittu, mutta alkoholi on yleisin päihde jota nuoret olivat kokeilleet.

KUVIO 4. Nuorten päihdekokeilut

Viisi kirjoittajista olivat kokeilleet alkoholia. Kokeiluun ollaan lähdetty kavereiden takia (ks. luku 3.4), mutta kokeilu ei ole johtanut säännölliseen käyttöön. Tyttö 6 ja 8 toteavat, etteivät halua jäädä kiinni, siksi eivät käytä alkoholia. Tyttö 9 toteaa, että se on *tyhmää*, tyttö 7 toteaa taas, että *alkoholi ei ole hyvä asia eikä sitä tarvitsisi juoda paljon*.

Kaksi nuorta tyttöä (tyttö 6 ja 7) olivat kokeilleet tupakkaa ja kuvailivat, että siitä tuli hieman outo olo ja kokeilu tapahtui ystävien kanssa, ystävien paineesta (ks. luku 3.5). Yksi tytöistä kuvaili:

Tupakka ei maistunut pahalta niin kuin monet väittävät. Se oli itse asiassa aika hyvää : D (Tyttö 6.)

Näiden kohdalla tupakanpoltto jäi kokeiluun, koska olivat sitä mieltä, että tupakoiminen on koukuttavaa ja he eivät halua jäädä kiinni poltosta.

Kirjoittajista yksi nuori (poika 1) oli kokeillut nuuskaa, lääkkeitä, LSD:tä ja amfetamiinia. Lääkkeiden kokeilu oli ollut hänelle päähänpisto, kun hän oli ollut kaverilla yötä. Amfetamiinin kokeilu ei ollut hänen mielestään ollut kivaa, ja syytä kokeilulle ei haastattelussa selvinnyt. LSD:tä nuori oli kokeillut kahden kaverin kanssa eräällä uusmaalaisella uimarannalla. Poika kuvaili kokeilua avartavana ja kertoi, että jokaisen kannattaisi kokeilla ainakin kerran elämässään. Nuuskan kokeilun syystä tai kokemuksesta poika ei kertonut mitään; hän ei selitä, miksi kokeilusta ei ole aiheutunut säännöllistä käyttöä. Hänen oma yhteenvetonsa huumeista oli:

Elämä ilman huumeita on parempaa elämää.

Yksi nuori (tyttö 6) kertoo, että hänen kokemuksensa päihteiden kokeilusta ovat *ikävä kyllä positiiviset*. Hänen mielestään tupakka oli aika hyvää ja alkoholin juomisesta hän ei tullut humalaan eikä jäänyt kiinni. Nuori sanoo, ettei käytä mitään päihteitä säännöllisesti, mutta ottaa vaan, jos hyvä kaveri tarjoaa.

Nuoret arvostavat ystäviään erittäin paljon. Mitä parempi ystävä, sen helpommin häneen luotetaan ja oletetaan, että se mitä hän tekee on hyvää, eikä luoteta omaan arviointikykyyn. Jotkut kirjoittajista olivat maininneet juuri sen, että olivat kokeilleet päihteitä koska joku hyvä ystävä käyttää tai oli ehdottanut, että kokeillaan.

Poliisin mukaan on yhä tavallisempaa, että nuorelta löytyy huumausaineita tai väkeviä viinoja. Huumeiden saanti on monesti helpompaa kuin kaupasta ostettu alkoholi. (Iltalehti 2015.) Minusta on erittäin hälyttävää, että huumeiden saanti on niin helppoa ja vielä, että nuoret itse tietävät sen olevan helppoa. Juuri päihteiden saannin helppous voi altistaa monia nuoria niiden kokeiluun. Mikä estäisi heitä kokeilemasta jos tupakka, nuuska, alkoholi on suoraan heidän nenän edessään? Yksi nuori toteaa kirjoituksessaan, että:

Huumeiden kokeileminen on käynyt mielessä...sitä on kuitenkin niin helppo saada (Tyttö 6).

6.3 Ei kiitos päihteille

Aineistosta olevista raittiista nuorista yli puolet kertovat, että he eivät käytä mitään päihteitä, koska se on *tyhmää, vaarallista, hullua, epäterveellistä ja koukuttavaa*. Aineistoni päihteettömät nuoret ovat kolme tyttöä ja neljä poikaa. Nämä nuoret ajattelevat, että päihteiden käyttö on moraalisesti merkittyä, sillä heille esimerkiksi juominen on ensi sijassa *tyhmää ja hullua*. Eli he tiedostavat, että juominen on terveydelle haitallista, ja se on pätevä todistus siitä, että perusteet juomiselle ovat typerät.

Monien nuorten mielestä tupakan ja nuuskan haju on erittäin epämiellyttävä. Kuusi raittiista nuoresta kuvailee, millaista heidän ystäviensä ja tuttaviansa päihteiden käyttö on. Yksi nuori kertoo, ettei hän tai kaveriporukkinsa käytä päihteitä, joten hän kuvailee päihteidenkäyttöä lähinnä koulussa opitun teorian kannalta.

Päihteettömät nuoret ilmaisevat, etteivät halua käyttää päihteitä koska eivät halua jäädä koukuun tai käytöstä kiinni. Voisiko tämä kertoa hyvästä itsetunnosta tai siitä, että päihdekasvatus on tuottanut tulosta, eli pelätään sitä, mistä on peloteltu? Minua kuitenkin kiinnostaisi tietää, miksi pelätään jäädä käytöstä kiinni. Pelätäänkö seurauksia, kuten vanhempien rangaistukset, vai kenties poliisia ja mihin se johtaisi? Mielestäni tässä kohdassa pelko osoittaa sen, että nuoret tiedostavat päihteiden käytön vääräksi ja kun tekevät jotain mitä he tietävät, etteivät saa tehdä, herää pelko.

Teorian mukaan (ks. luku 2.1) hyvä kiinnittyminen vanhempiin voi johtaa hyviin sosiaalisiin taitoihin nuorena. Sosiaalisia taitoja sekä hyvää itsetuntoa tukee positiivinen vuorovaikutus perheessä, sekä nuoren huomioiminen ja arvostaminen (ks. luku 2.1). Mikäli asioiden ollessa näin voisi olettaa, että päihteettömät nuoret saavat enemmän huomiota ja arvostusta kotona kuin päihteitä käyttävät nuoret. Aineistostani ilmeni ainakin se, että vuorovaikutus taidot ovat päihteettömillä nuorilla kehittyneemmät. Päihteettömien nuorten kirjoitukset sisälsivät viisaita pohdintoja ja kannanottoja. Nuoret myös viittasivat arvostavat vanhempiinsa (ks. luku 6.4.).

Kirjoituksista ei käynyt ilmi päihteettömien nuorten harrastus tottumuksia. Niistä ei erikseen kysytty, eikä kukaan niitä maininneet. Teorian mukaan kuitenkin aktiivinen harrastustoiminta on yksi tärkeä suojaava tekijä nuoren päihteiden käytön aloittamisessa ja kokeilussa (ks. luku 3.3 & luku 1). Osa nuorista mainitsivat vanhempien päihde tottumuksia ja heidän mielipiteitä päihteistä. Crawford & Novak (2002) kuivailee miten vanhempi-lapsi-suhde vaikuttaa nuorten alkoholinkäyttöön. Tutkimukset myös osoittavat, että vanhempien raittiudella on suuri paino nuoren raittiuteen (Nyström 1993).

6.4 Raitis näkökulma

Päihteettömien nuorien havaintojen mukaan nuoret käyttävät päihteitä hyvän olon saamiseen sekä vastapainoksi poistaakseen huonoa oloa. Pari nuorta kuvaili, että aikuisten päihteiden käytöstä varoitteleminen ja käytön kieltäminen yllyttää nuoria sekä kokeilemaan että käyttämään niitä. Tämä viittaa jälleen teoriaosuudessani esitettyyn kapinaan sääntöjä sekä auktoriteettia vastaan sekä itsetuhoiseen käyttäytymiseen (ks. luku 2.2).

Poika 2 kertoo, ettei hän käytä päihteitä, eikä hänen ystäväpiirissään ole päihteiden käyttäjiä. Häntä ovat suojanneet terveet ja hyvät sosiaaliset piirit. Nuorten käytökseen sekä valintoihin selvästi vaikuttaa minkälaisissa piireissä he liikkuvat. Poika 3 kertoo, miten hänen veljensä ystävä jäi päihtyneenä junan alle. Hän jatkaa:

Nuuska ja alkoholi tekee ihmisestä hullun. En aloita, koska en halua mitään syöpiä tai haista pahalle.

Onko poika 3 päättellyt, että hänen veljensä ystävä jäi junan alle koska alkoholi oli tehnyt hänestä hullun vai mistä hän vetää johtopäätökset, että alkoholi tekee ihmisestä hullun? Hän kertoo myös, että monet aloittavat päihteiden käytön ottamalla kavereilta mallia. Hän itse ajattelee, että siinä ei ole mitään järkeä ja jos kaveri tekee itsemurhan niin täytyisikö silloinkin ottaa mallia?

Kirjoittajien mukaan päihteiden käyttäjät vaikuttavat *onnellisemmilta, rauhallisemmilta ja energisemmiltä* silloin, kun käyttävät päihteitä. Poika 5 kuvailee, että hänen ystävänsä synttäreillä porukka joi olutta ja muuta alkoholia. Toiset tulivat energiseksi siitä ja halusivat pelata jotain pelejä kuluttaaksensa energiaa, kun taas toisia alkoi väsyttää ja he lepäsivät television edessä. Yksi nuori (poika 4) kuvaa, minkälaista päihteen käyttöä hän on nähnyt ympärillään, miten häntä ei voi vähempääkään kiinnostaa, jos joku käyttää jotain, mutta haluaa päihteiden käyttäjien pysyvän kaukana erossa hänestä. Nuori haluaa kuitenkin korostaa, että *vaikka käyttää alkoholia, tupakkaa tai huumeita se ei tee siitä ihmisestä huonoa*.

Nuori tyttö (tyttö 10) ei käytä päihteitä. Hän on nähnyt kyllä nuoria polttavan tupakkaa ja nuuskaavan, mutta hänen mielestä se on epäterveellistä. Tytön mielestä on *ihan ok* jos joku juo, kunhan ei liikaa eikä joka viikonloppu. Kuitenkin hän toteaa, että alaikäisten ei pitäisi juoda alkoholia, koska se on epäterveellistä ja jopa vaarallista, jos juo liikaa. Vaikuttaa siltä, että tällä nuorella ei ole vakiintunutta mielipidettä siitä, mitä mieltä hänen oikeasti pitäisi olla.

Tyttö 11 kertoo, että todella monet nuoret tupakoivat tai nuuskaavat. Hän vihaa tupakan savua eikä ymmärrä, miksi joku vahingoittaisi keuhkojaan ja ikeniään. Tyttö kertoo, että nuoret saavat alkoholia vanhemmilta ystäviltään tai sitten he varastavat heidän vanhemmiltaan. Hän kertoo, että vanhempansa juovat viiniä pari kertaa viikossa mutta, että he osaavat juoda järkevästi. Tämä kommentti osoittaa, että huoltajien esimerkillä voi olla merkitystä nuorten käytökseen sekä tapoihin koska tyttö kiinnittää huomiota asiaan.

Yksi nuori (tyttö 12) nostaa esille päihteiden käytöstä liiallisen varoittelemisen ja kieltämisen. Hänen mukaansa se provosoi nuoria kokeilemaan rajojaan. Hän uskoo, että jos päihteistä ei varoteltaisi niin paljon tai kiellettäisi niiden käyttöä, niin nuoret eivät varmaan *niin paljon joisi tai käyttäisi päihteitä*.

Yksi ripari ohjaajistamme sanoi viisaasti, että kyllähän sitä alkoholia jo ala-ikäiset juo, ei se ole salaisuus, aikuiset vain ajattelevat sen olevan yliveto vaarallista, koska eivät itse hallitse sitä ja jotain (Tyttö12).

7 SEURAKUNTA TUKENA NUORILLE

Tässä luvussa pohdin teorian yhteyttä aineistostani saatuihin havaintoihin. Lisäksi esitän erityisnuorisotyöntekijän havaintoja käytännön työstä ja vertaan hänen kokemuksiaan tutkimuksestani saatuihin tuloksiin. Pyrkimys on tämän tarkastelun kautta tuoda esille näkökulmia tutkimuskirjallisuudesta, tutkimusaineistostani sekä nuorisotyöntekijän esittämistä mielipiteistä, jotka vahvistavat seurakunnan ääntä tutkimuksessani.

Tutkimuksessani kävi ilmi, että nuoret olivat kaikki samaa mieltä siitä, että päihteidenkäyttö on tyhmää. Jopa päihteitä käyttävät nuoret olivat tätä mieltä. Nuoret ovat hyvin oppineet päihdekasvatuksen taitoja ja tietoja (ks.luku 5.2) esitetyn Preventiimin ajattelumallin mukaisesti. Kuitenkaan opittua tietoa ei aina olla omaksuttu käyttäytymiseen, vaan ryhmäpaineen alla jatketaan porukasta opittua käyttäytymistä. Ryhmässä nuoret kokevat positiivista yhteenkuuluvuutta ja ruokkivat toinen toisensa itsetuntoa.

Yksi nuori oli maininnut rippikoulussaan olleen isosen ja hänen neuvonsa, jota piti *fixsuna*. Rippikoulu tavoittaa Espoossa vuosittain ison määrän nuoria ja on edelleen tärkeä vaihe heidän elämässään. Esimerkiksi vuonna 2014 77.2% espoolaisista nuorista osallistui rippikouluun (Vähäsarja 2015). Isoiset ovat rippikoululaisille tärkeitä vertaisoppaita ja nuoret kuuntelevat heitä. Nuoret ovat etääntyneet vanhemmistaan ja nuoren identiteetin muovautuessa alkaa samaistuminen nuorelle tärkeisiin ihmisiin ja asioihin. Myös elämän suuret kysymykset, arvot ja moraalit herättävät nuorissa paljon ajateltavaa. Rippikoulussa ja isosten kanssa näitä asioita olisi hyvä käsitellä.

Seurakunnan erityisnuorisotyöntekijän mukaan seurakuntien tarjoama ohjelma (mm. nuorisokahvilat, kerhoillat, harrasteryhmät) tukee nuorten yhteisöllisyyttä. Nuorten aktiivinen osallistuminen seurakuntien ohjelmatarjontaan mahdollistaa sen, että nuoret eivät päädy sellaisiin vaihtoehtoihin kuin päihteiden kokeiluihin ja vastaaviin.

Erityisnuorisotyöntekijä kertoo, että heillä on melko usein päivänavauksia kouluissa. Tarkoituksena on puhutella nuoria ajankohtaisella aiheella, jolla raamatullinen sanoma kohdistuen kirkkovuoteen, mutta kuitenkin nuorille sopivalla tavalla. Voin itse kuvitella, että päivänavaukset ovat haastavia tilanteita sillä monilla nuorilla on asenteita ja ennakkoluuloja seurakuntatyöntekijöitä kohtaan. Sopivia aiheita on vaikea löytää ja nuorten kohtaaminen päivänavaustilanteessa on vaativaa. Työntekijän on osattava elää hetkessä, aistittava tilanteessa olevat mahdolliset henkiset ristivedot. Nuorten keskuudessa on seurakuntaan myönteisesti sekä kielteisesti suhtautuvia ja tärkeitä on voittaa nuorten luottamus.

Minusta Saapastyö on väylä, jossa nuoria voi parhaiten kohdata heille tutussa ympäristössä ja tilanteessa nuoren omin ehdoin (ks. luku 4.3). Saapastyössä aito kohtaaminen toteutuu, ja työ on tärkeä osa kirkon erityisnuorisotyötä. Siinä toteutuu myös kirjaimellisesti Uuden Testamentin vertaus, jossa hyvä paimen jättää yhdeksänkymmentäyhdeksän lammasta ja lähtee etsimään yhtä kadonnutta lammasta. Paimen löytää lampaan orjantappurapensaasta ja nostaa sen hartioilleen. Haavoittunut lammas pääsee turvalliseen aitaukseen: saapastyöntekijätkään eivät tyydy tavoittamaan nuoria pelkästään laajana ryhmänä, vaan jo joukosta irrottautuneelle avuntarpeessa olevalle nuorelle halutaan tarjota auttava käsi.

8 POHDINTA

8.1 Tulosten tarkastelua

Lähdin opinnäytetyössäni selvittämään minkälaista nuorten päihteiden käyttö on tutkitun tiedon ja teorian sekä viidentoista yläkouluikäisen nuoren kirjoittamien tarinoiden valossa. Tutkimuksessani selvisi, että aineistoni nuoret käyttävät päihteitä huvien vuoksi, rentoutuakseen ja rauhoittuakseen. Aineistosta on luettavissa myös monen nuoren tarve tukahduttaa huolensa päihteillä ja halunsa tuntea itsensä vanhemmiksi. Nuoret kertovat käyttävänsä päihteitä kavereiden kanssa isommassa porukassa. Yleensä päihteiden käyttö rajoittuu juhliin, viikonloppuihin ja öihin. Päihteiden käyttö tapahtuu pääosin salassa vanhemmilta ja ilman aikuisten valvontaa.

Penttilän (ks. 3.4) mukaan nuoret saavat päihteistä mielihyvää ja näin mielihyvän saaminen tavallisista arkipäivän asioista vähentyy. Alkoholi ja muut päihteet poistavat herkästi nuorten estoja eri tilanteissa, näin ollen voi ajatella, että alkoholia käyttäessä positiiviset kokemukset korostuvat nuorilla.

Maunu ja Simonen (ks. 3.4) toteavat päihteiden käytön syiden olevan yhtä paljon sosiaalisia kuin emotionaalisia: kun kuulutaan yhteen, niin juodaan yhdessä, ja silloin osoitamme solidaarisuutta toisiamme kohtaan tätä kautta. Osa aineistoni päihteettömistä nuorista ilmaisivat (ks. luku 9.2.), että nuoret haluavat juomisella tukahduttaa ikäviä asioita tai pahaa oloa.

Itse selittäisin nuorten päihteiden käytön olevan a) huvittelu hakuista b) hyväksyntää ja huomiota etsivää käytöstä (ks. luku 3.4) c) salailusta sekä kiellon rikkomisesta syntyvän jännityksen hakemista unohtamatta sitä että d) osa heistä pyrkii tukahduttamaan pahaa oloa päihteillä. (ks. luku 6.1 ja 6.4)

Aineistosta ei suoranaisesti käy ilmi, miksi hyvää oloa haetaan päihteistä tai miksi päihteiden avulla pyritään pahaa oloa tukahduttamaan. Joillekin päihteiden käyttö tai kokeilut ovat hetkellisiä päähänpistoja, mutta suurin osa

nuorista, jotka käyttivät päihteitä kertoi, että he käyttävät päihteitä säännöllisemmin ryhmäpaineen takia tai väylänä päästäkseen mukaan johonkin porukkaan.(ks. luku 3.4)

Kuten Kinnunen (ks. luku 2.2) on todennut, nuoret hakevat huomion muualta, mikäli sitä ei kotoa saada. Nuorilla on vahva kaipuu tuntoa hyväksyntää ja arvostusta. Kun nuori ei koe myönteisiä vuorovaikutustilanteita kotona, hakee hän ne ystäväpiiristä. Tällöin joutuvat nuoret monesti käyttäytymään omien arvojensa ja vanhempiensa toiveiden vastaisesti tullakseen hyväksytyiksi.

Lähteestä Pickhardt on tulkittavissa, että nuoret saattavat rikkoa sääntöjä ja normeja myös tahallaan. Tällöin nuoret hylkäävät säännöt, joiden tarkoitus on luoda turvaa heille. Samoin käy heidän kyvyllään ymmärtää syy-seuraussuhteita, ja he ovat näin alttiimpia impulsseille.

Erityisnuorisotyöntekijä korosti harrastuksien ja vaihtoehtoisen ohjelman tärkeyttä nuorten elämässä. Seurakunnilla on paljon viikoittaista ohjelmaa tarjolla, johon nuoret voisivat osallistua. Kaikki ohjattu ja valvottu ohjelma loisi nuorille turvallisen ympäristön seurustella ja viettää aikaa järkevästi.

Omana johtopäätöksenäni tulkitsen, miksi monet nuoret päätyvät käyttämään päihteitä on a) ryhmäpaineen vuoksi (ks. luvut 3.4, 3.5, 6.2 & 6.4) b) syystä, että kotoa puuttuu välittävä aikuinen, jolloin nuori tulisi nähdyksi ja c) että nuorilta puuttuu kiinnostavia harrastuksia. Kaksi viimeisintä johtopäätöstä perustan osaksi esitetyllä teoriolla ja osaksi minun tulkintana aineistosta. Niemelän (2009) mukaan nuoren säännöllinen harrastustoiminta on yksi tärkeä suojaava tekijä, joka voi pitää nuoren poissa päihde kokeilusta ja käytöstä. Tutkimusten perusteella vanhempien raittius ja lasten raittius on vahvasti yhteydessä toisiinsa (ks. luku 3.3).

Aineistoni nuoret käyttävät lähinnä tupakkaa sekä alkoholia. Kannabis on kolmanneksi käytetyin päihde. Yksi nuorista oli myös kokeillut amfetamiinia, LSD:tä sekä lääkkeitä alkoholin kanssa. Nuuska oli myös ollut jonkin aikaa käytössä yhdellä nuorista.

Niemelä (ks. luku 3.1) toteaa, että alkoholi ja tupakka ovat yleisimmät päihteet, joita kokeillaan ensimmäiseksi, ja tämä kokeilu tapahtuu 13–15-vuoden iässä. Poliisi on työssään havainnut (ks. luku 8.2), että on yhä tavallisempaa, että nuoret käyttävät huumausaineita. Nuorilla on esimerkiksi kannabiksen käyttö lisääntynyt huomattavasti (Kyllönen 2014). Sosiaali- ja terveysministeriön tutkimusten mukaan (2011–2013) raittius on Suomessa yleistynyt 14-, 16- ja 18- vuotiailla tytöillä sekä 16-vuotiailla pojilla.

Aineistossani seitsemän nuorta viidestätoista eivät käytä, eivätkä ole kokeilleet mitään päihteitä. Tämä tukee raittiustutkimusten tuloksia (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013.) sekä on merkittävä huomio minun aineistoni nuorista.

Teoriassa esitettyjen tutkimusten tulokset sekä aineistoni tulokset vastaavat pääpiirteittäin samalla tavalla kysymykseen 'Mitä nuoret käyttävät?'. Ero löytyy nuorten raittiuden kasvussa sekä päihdeaineissa siirtymisessä vahvempiin ja vakavampiin aineisiin, kuten vahvat alkoholit ja laittomien huumausaineiden kokeilut (ks. luku 8.2).

Tutkimukseni alussa pohdin kehystä kertomukselle, josta viitekehyksestä nuoret lähtisivät kirjoittamaan. Silloin tuli muutamilta nuorten vanhemmilta pyyntö, että kehyskertomuksen aiheet eivät olisi kovin ohjaavia. Minulla oli nimittäin ajatuksena käyttää esimerkiksi kehystä: 'Eka kerta kun join...'. Vanhempia huolestutti, että tulisiko nuorille tunne, että alkoholia olisi pitänyt jo kokeilla ja, että juominen on täysin normaalia, entä jos ei ole vielä kokeillut lainkaan.

Ymmärsin vanhempien huolen ja otin sen huomioon mutta kyseinen toive valitettavasti ilmeisesti kuitenkin jonkin verran rajoitti tutkimustuloksiani. Uskon, että nuoret olisivat saattaneet kirjoittaa paremmin, ehkä jopa rehellisemmin jos heille olisi annettu valmis selkeä ja yksiselitteinen otsikko jonka pohjalta lähteä kirjoittamaan. Mielestäni selkeä tehtävänanto auttaa ja ohjaa nuoria kirjoittamisessa. Kirjoitusten tulkitseminen tulee yksiselitteiseksi ja laadukkaaksi. Ja toki olisin antanut kehyksen myös päihteettömille nuorille.

Tutkimuksessani kysyin minkälaista nuorten päihteiden käyttö on. Pääosin nuoret kirjoittivat käyttävänsä päihteitä salaa sekä viikonloppuisin ja öisin. Minua mietityttää edelleen vanhempien huoli liian ohjaavista kehyskertomus otsikoistani. Onkohan niin, että kotona kyseinen huoli näytetään myös nuorelle. Kysytäänkö kotona ollenkaan seuraavia kysymyksiä: "Minne menet, kenen kanssa ja mitä aiotte mahdollisesti tehdä?" Monet nuoret kirjoittivat nimittäin, että vanhemmat eivät tiedä missä nuoret ovat ja he kertoivat olevansa aamuyöhön myöhään ulkona kavereiden kanssa.

Nämä kirjoitukset herättivät minussa huolen vanhempien vastuuttomista asenteista ja vanhemmuuden roolista perheessä. Suomessa, ja mielestäni myös maailmanlaajuisesti, on näkynyt jo jonkin aikaa hyvin vapaamuotoinen ja lapsikeskeinen kasvatus. Tämä kuitenkin ei saisi tarkoittaa sitä, että vanhemmat pakenevat vastuuta ja siirtävät sen lapsille ja nuorille, joilla ei vielä edes voi olla kykyä suoriutua niistä. Lapsen tulee saada olla lapsi ja nuoren tulee saada olla nuori. Aikuiselle kuuluu aikuisen vastuu–aina!

Tulin ajatelleeksi jopa sitä, että oliko vanhempien helpompaa ohjata minua aikuisena kuin mitä heidän olisi ollut ohjata nuoriaan tai 'valvoa' heidän käyttäytymistään? Ja olisiko minun ollut vanhempien mielestä jopa mahdollista vaikuttaa nuorien päihteiden käytön kokeiluun jne.? Nämä ovat mielestäni niitä myönteisiä ajatuksia/kysymyksiä joita haasteellinen tehtävä minulle opiskelijana tarjoaa.

Raamatussa ei ole kasvatukseen varsinaisesti yksityiskohtaisia ohjeita mutta kasvatuksen keskiössä on pyrkimys pysyä lähellä Jumalaa sekä yrittää olla enemmän Jumalan kaltainen. Kristillinen kasvatus on oikeiden asenteiden, tapojen ja taitojen opettamista. Se on myös tunteiden käsittelyä sekä tahdon suunnan ohjaamista. Ihminen on kasvatuksen kohde - ja varsinkin lapsi on vielä herkkyydessään ns. pehmeä maaperä hyvän siemenen istuttamiselle. Hän on Jumalan luoma sekä erittäin arvokas. Jokainen ihminen on yhtä arvokas ja ainutkertainen. Siksi *kristinuskossa* kasvatus on tärkeää ja sitä pidetään hyvin vastuullisena toimintana.

Oman työkokemukseni sekä koulun työharjoittelukokemuksien kautta olen huomannut, että tämän päivän vanhemmat tarvitsevat paljon tukea heidän kasvatustehtävässään. Monesti päiväkodit, koulut sekä nuorisotoimi kasvattavat sanoisinko liiaksi perheiden lapset ja nuoret. Uskoisin, että tärkeää ei ole vain keskittyä nuorisotyöhön ja nuorten ongelmiin kun ne jo ovat olemassa. Tulisi löytää jo varhain sellaiset toimivat yhteistoimintamallit, joilla nuoria perheitä voitaisiin tukea kasvatustehtävässä jo varhain. Tähän liittyen muun muassa seurakunnat voisivat tehdä yhteistyötä neuvoloiden ja koulujen kanssa aiempaa enemmän. Kouluilla on jo olemassa olevat yhteydet vanhempiin. Jos siihen verkostoon yhdistäisi vielä lukuisia harrasteryhmiä ja vanhempien verkostoja muodostuisi entistä tiiviimpi myönteinen 'turvaverkko' lapsille ja nuorille sekä heidän sidosryhmilleen. Niistä olisi hyötyä nuoren koko kehityskaaren aikajanalla. Hyvät kontaktit ehkäisevät aina myös yksin jäämistä ja syrjäytymistä.

Tutkimuksessani selvisi, että monet nuoret käyttävät päihteitä ryhmäpaineen takia tai päästäkseen mukaan tiettyyn kaveriryhmään. Koulujen tulisi panostaa enemmän nuorten identiteetin (kt. luku 2.2) ja itsetunnon (kt. luku 2.1) tukemiseen. Näiden muodostuminen ja tukeminen lähtee jo lapsuudesta. Mikäli vanhemmilla ei ole tietotaitoja kohdata ja huomioida lastaan oikealla sekä tarvittavalla tavalla ei nuorelle välttämättä muodostu positiivista minäkuvaa. Ilman myönteistä minäkuvaa, kuten teoriassa sekä tuloksissa olen jo maininnut, nuoret ovat alttiita päihteiden väärinkäytölle ja päihteiden kokeilu sekä käyttö on todennäköisempää.

Melkein puolet, seitsemän viidestätoista aineistoni nuoresta ovat raittiita. Olin positiivisesti yllätynyt tästä. On hienoa, että raittius yleistyy ja sitä tulisi vahvistaa. Raittiuden vahvistamista voisi tukea nuorten aktivointia erilaisiin harrastuksiin, koulun jälkeisiin toimintoihin sekä liikuntaseurojen toimintaan. Kuten olen jo maininnut luvussa seitsemän, kirkon nuorisotoiminnalla on aika paljon tarjottavaa nuorille. Kirkon tulisi panostaa vielä entistä enemmän toiminnastaan tiedottamiseen ja markkinointiin perheille. Tiedotuskanavia on lukuisia. Kirkon nuorisotoiminnalla ja kouluilla voisi olla vieläkin enemmän yhteistä toimintaa kouluajalla sekä myös koulun ulkopuolella.

Avaan muutamalla rivillä myös oman elämäni kokemusta siitä, miten urheilu-ura vaikutti omaan kasvuprosessiini. Synnyin keskosenä ja olin lapsesta saakka pienikokoinen. Isäni vei minua kuitenkin aktiivisesti urheiluharrastusten pariin. Erittäin nopeasti huomattiin, että olin lahjakas varsinkin heittolajeissa. Sain menestystä sekä kotimaassa että ulkomailla. Nimissäni oli muun muassa Pohjoismaiden ennätys moukarinheitossa. Valitettavasti jouduin lopettamaan aktiiviuran tapaturman seurauksena. Se oli itselleni suuri pettymys koska nautin kilpailemisesta ja matkustelusta. Valmistuin myöhemmin kuitenkin urheiluneuvojaksi, hierojaksi ja Personal Traineriksi ja olen edelleen aktiivinen liikkuja. Olen sitä mieltä, että nuoruuden urheiluvuodet pitivät minua luonnollisella tavalla erossa päihteistä, ja tämä päti myös minun ystäviini, jotka harrastivat urheilua. Ainakin vielä silloin 1990-luvulla mallit olivat sellaiset.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Kyseessä on kvalitatiivinen tutkimus ja otoskoko ei ole kovin suuri (15 nuorta), eli mitään kvantitatiivisia johtopäätöksiä ei voi tehdä. Pysin parantamaan tutkimuksen luotettavuutta selkeällä kehyskertomuksen ohjeistuksella aineiston keruussa. Avasin nuorille myös käyttämäni päihdemääritelmän, ettei se aiheuttaisi väärinkäsityksiä.

Pysin lisäämään luotettavuutta korostamalla tutkimuksen anonymiteettiä ja sitä etteivät nuoret millään tavalla ole tunnistettavissa kirjoituksista. Kerroin heille myös, etteivät kirjoitukset ole vanhempien saatavilla ja jäävät vain minun luettavakseni. Opinnäytetyön valmistuttua tuhoan aineiston.

Yhden kirjoittajan kohdalla syntyi mielikuva, että tekstissä oli mahdollisesti käytetty mielikuvitusta värittämään kirjoittajan päihdekokeiluja. Tässä tekstissä esiintyi asiavirheitä ja kokemukset tuntuivat muutenkin melko uskomattomilta. Nuori (poika 1) kuvailee lääkkeiden kokeilun alkoholin yhteydessä olevan päähänpisto kaverin luona. Hän kertoo yksityiskohtaisesti kuinka paljon alkoholia joi ja väitti *ettei tuntunut missään*. Määrät olivat niin isot, että minun on

vaikea uskoa sen voivan olla mahdollista. Nuori kirjoitti myös, että *ollessaan pörssissä tuntui kuin hän olisi jäänyt, jäi tuijottamaan jotain ja miettimään omia asioita. Makasin riippukeinussa ja tuijotin kattoa. Se ei ollut kivaa*. Päihdelinkin (2015) mukaan amfetamiini (piri) vaikuttaa lähinnä euforian tunteeseen, luo ylienergisyyttä ja itsevarmuutta, sekä seksuaalisuuden ja voimakkuuden tunnetta. Hänen kertomus ja fakta amfetamiinin vaikutuksista ovat hieman ristiriidassa.

Motivoin nuoria myös kirjoittamaan arpomalla kaksi elokuvalippua, jotka minä henkilökohtaisesti rahoitin.

8.3 Oma ammatillinen kehitys

Sosionomiopintojeni alusta lähtien tiesin, että haluan suuntautua kirkolliselle alalle. Halusin opintojen ohella vahvistaa ja kasvattaa hengellistä uskoani. Odotukseni koulusta olivat korkeat sillä koulun arvopohja on kristillinen. Opiskeluarki Diak:ssa oli hieman erilaista kun mitä odotin, mutta syynä oli mielestäni lähinnä luokkatovereideni moninaisuus. Opiskellessa kirkon alaa odotin meillä kaikilla olevan yhteinen usko. Ajattelin että se vahvistaisi ja yhdistäisi meitä opiskelujen edetessä. Joskus kuitenkin tapahtui vaikeita yhteenottoja ja joskus tuuletettiin tunteita. Toisaalta myös jaettiin tärkeitä ajatuksia. En koskaan ole niin paljon toiminut ryhmässä kuin mitä näiden opiskelujen myötä. Ryhmässä toimiminen on erittäin tärkeä taito työelämässä. Olemme harjoitelleet pitkät vuodet ja hyvin erilaisten ihmisten kanssa. Aito lähimmäisen rakkaus on ollut näissä hetkissä pelastus.

Opinnäytetyöprosessi oli omalta osaltani hieman hajanainen. Toivomamme perhelisäys keskeytti opinnäytetyöni hetkeksi. Yhteensä prosessi kesti noin vuoden ja haasteena oli monen uuden asian opetteleminen ja uusiin tilanteisiin heittäytyminen. Koin opinnäytetyön aluksi jopa stressaavaksi, mutta kun pääsin vauhtiin, opin pitämään kirjoittamisesta. Suloinen lapsi siirsi elämäni painopisteen enemmän äitiyteen, mutta hyviä hetkiä riitti kirjoittamiseen kuitenkin paljon. Työn avulla opin itseohjautuvuutta, kärsivällisyyttä ja

pitkäjänteisyyttä. Nämä ovat kaikki hyviä taitoja työelämää varten. Opiskelun sekä opinnäytetyön tarkoitus onkin valmistaa meitä opiskelijoita laadukkaaseen työelämään.

Ammatillisessa mielessä opinnäytetyöprosessi oli minulle kasvun paikka tieteellisen tutkimuksen teon ja tieteellisen tekstin kirjoittamisen kannalta. Oman tieteellisen tutkimuksen tekeminen oli pitkäjänteinen projekti, joka vaati paljon aikaa ja paneutumista alusta lähtien. Tieteellisen tutkimusaineiston keruu oli mielenkiintoinen tilanne. Pääsin itse kohtaamaan nuoret, esittäytymään heille sekä esittämään heille kysymyksiä. Tutkimustulosten analysointi ja tekstin kirjoittaminen tieteellisen tekstin kriteerejä vastaavaksi oli uutta ja haastavaa mutta myös luovaa ja mielekästä.

Tämän opinnäytetyöprosessin myötä opin luonnollisesti paljon nuorten päihteiden käytöstä ilmiönä ja prosessi auttoi minua katsomaan nuorten päihteiden käyttöä uusin silmin. Analysoidessa nuorten kirjoituksia opin, että nuoret tiedostavat paljon sellaisia asioita joista me aikuiset emme anna heille kunniaa. Yhteistyö työelämätahon kanssa oli myös itselleni uutta. Se tuntui alusta asti helpolta ja luontevalta. Tämä prosessi kokonaisuudessaan vahvistaa omaa tunnettani siitä, että olen parempi käytännön ihminen kuin ns. tutkija. Odotan innolla pääseväni työuralle nuorten pariin. Toki tämä oppimisprosessi dokumentointineen on ollut itselleni hyödyllinen ja arvokas. On arvokasta oppia elämää varten. Arvostamani kirjailija Erkki Leminen kiteyttää tuntemukseni hyvin erään kirjansa nimekkeessä: "Keskeneräinen mutta kelvollinen".

8.4 Jatkotutkimus- ja kehittämishaasteet

Tutkimusaiheittani olisi hyvä tutkia lisää ja laajentaa sitä koskemaan erityisesti päihdekasvatusta rippikouluissa. Päihteitä ei mielestäni tällä hetkellä edes paljon käsitellä rippikouluissa. Rippikoulu voisi kuitenkin olla yksi mahdollinen väylä vaikuttaa vielä kasvavan nuoren päihdetottumuksiin ennaltaehkäisevästi.

Isot vaikuttavat olevan tärkeitä vertaisia nuorille. Heidän sanomisellaan on painoa. Voisiko kenties isostoimintaan panostaa enemmän siten, että heidän kouluttamiseensa kuuluisi myös päihdekasvatusta? Näin päihdekasvatus voisi rippikouluissa siirtyä jopa lähes kokonaan opettajilta isosille. Uskon, että nuoret voisivat omaksua informaation ns. vertaisiltaan herkemmin.

Saapastyö on yksi tärkeä osa kirkon erityisnuorisotyötä. Mielestäni sitä voisi suunnata enemmän niin sanotun kadonneen lampaan -mallin mukaisesti yksilökohtaiseen auttamiseen. Tulisi myös lähteä tutkimaan sitä, kuinka paljon saapastyössä on yksilökohtaista auttamista ja miten kirkon sanoma näkyy tässä hyvin herkässä työssä, jossa kohdataan monesti jo täysin avuttomia nuoria.

Kirkon nuorisotyöntekijät voisivat olla aiempaa aktiivisemmin kouluissa nuorten keskellä. Hyvänä tutkimusaiheena voisi olla se, miten kirkko näkyy ja kuuluu koulussa. Voisiko erityisnuorisotyö järjestää päihdekasvatusta nuorille yhteistyössä koulun kanssa?

Kouluissa voitaisiin myös kirkon nuorisotoimen kanssa etsiä tapoja tukea nuorten itsetuntoa. Hyvä itsetunto on tärkeä pohja menestymiselle. Nuorille on tärkeää kuulua ryhmään. Yhteisöllisyyttä kasvattamalla ja sosiaalisia taitoja kehittämällä sekä tunnetaitoja lisäämällä tuettaisiin nuorten minäkuvan kehittymistä ja se puolestaan vaikuttaisi myös siihen, miten nuori kokee itsensä. Tämän pohjalta voisi kouluissa lähteä tutkimaan nuorten yhteisöllisyyttä ja itsetunto-teemaa. Tuloksieni pohjalta tulisi kehittää menetelmiä tämän toteuttamiseen.

Seurakuntien nuorisokahvilat ovat hyviä ja turvallisia kokoontumis- ja seurustelupaikkoja nuorille. Eri osissa Espoota nuorisokahvilat ovat kuitenkin hyvin vaihtelevasti auki. Mikäli resurssit mahdollistaisivat, mielestäni nuorille pitäisi olla joka ilta tarjolla rauhallinen ja turvallinen kokoontumispaikka. Nuorisokahviloiden viihtyvyyttä ja toimivuutta voisi kehittää edelleen. Kahviloiden kävijämääriä tulisi tutkia, ja tämän pohjalta lähteä kehittämään ohjelmatarjontaa vieläkin enemmän kävijöiden tarpeita vastaavaksi.

Olen sitä mieltä, että perheissä ja jopa laajasti yhteiskunnassa eriytetään eri ikäryhmät erillisiksi ryhmiksi ilman ikäryhmien luonnollista vuorovaikutusmahdollisuutta. Vrt. lasten-, nuorten-, nuorten aikuisten-, työikäisten-, eläkeläisten, senioreiden ja vanhusväestön palvelut. Vain harvoin kuulee aidosta, eri ikäryhmiä yhdistävistä toimintamalleista. Kaipaen sellaista paljon lisää. Sellaisesta on jo hyviä esimerkkejä esim. siten, että vanhuspalvelulaitoksia on sijoitettu samaan pihapiiriin päiväkotien kanssa, ja nuoret opiskelijat ovat muuttaneet asumaan vanhainkoteihin. Ja hyvien hoitajien lisäksi monenlaisina piristäjinä toimivat esimerkiksi tietyt lemmikkikoirat jne.

Summa summarum- elämän kaikilla osa-alueilla joudumme painimaan enemmän tai vähemmän teorian ja käytännön tasapainon välillä. Kumpikaan yksin ei ole oikea valinta. Tarvitaan molempia. Jo vanhat viisaat löysivät teesin ja antiteesin kautta synteessin. Sitä me haemme.

Filosofi Maija- Riitta Ollila kiteyttää mielestäni ajatuksen ytimen ansiokkaasti:

Vaikka rajat ovat kasvatuksessa tärkeitä, on olemassa ”rajoja ja rajoja”. Pelin voittaminen ei onnistu, ellei tunne sääntöjä – siis pelin rajoja. Toisaalta voittaminen ei onnistu silloinkaan, kun rajana on itseluottamuksen puute. Pelkkä kieltäminen ja rajojen asettaminen ei riitä. Tarvitaan lisäksi unelmia, herkkyyttä ja avoimuutta; suhteellisuudentajua ja huumorintajua. Armoa ja hymyä.

(Hermanson & Martsola 2006, 11.)

Sitä toivon itselleni ja sinulle lukijani.

LÄHTEET

A-klinikkasäätiö 2014. Materiaalipankki. Päähteet. Viitattu 19.11.2014.

<http://toimipaikka.a-klinikka.fi/vinkki/materiaalipankki/paihteet>

Alko 2013. Alkoholi ja terveys. Viitattu 19.11. 2014.

www.alko.fi/vastuullisuus/alkoholi-ja-terveys/

Crawford, Lizabeth A & Novak, Katherine B 2002. Parental and peer influences on adolescent drinking: The relative impact of attachment and opportunity. College of Liberal Arts & Sciences at Digital Commons. Butler University.

Eskola & Suoranta 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Espoon kaupunki 2015. Ehkäisevä päihdetyö. Viitattu 18.5.2015.

<http://www.espoo.fi/fi->

[FI/Sosiaali_ja_terveyspalvelut/Terveyspalvelut/Mielenterveys_ja_paihdepalvelut/Ehkaiseva_paihdeyto](http://www.espoo.fi/fi-FI/Sosiaali_ja_terveyspalvelut/Terveyspalvelut/Mielenterveys_ja_paihdepalvelut/Ehkaiseva_paihdeyto)

Espoon seurakunnat 2014. Elämän kriisit. Päähteet. Viitattu 23.11.2014.

<http://www.espoonseurakunnat.fi/web/tukea/elaman-kriisit/paihteet>.

Government of Netherlands 2015. Drugs. Viitattu 27.09.2015.

<https://www.government.nl/topics/drugs/>

Hermanson & Martsola (toim.) 2006. Aikuinen vanhemmuus. Katoavan kasvatuksen jäljillä. Helsinki: Kirjapaja.

Irti Huumeista ry 2014a. Tietoa ja tukea. Huumausaineet. Viitattu 23.11.2014.

http://www.irtihuumeista.fi/tietoa_ja_tukea/huumausaineet.

Irti Huumeista ry 2014b. Tietopaketti_huumausaineista. Viitattu 23.11.2014.

http://www.irtihuumeista.fi/files/182/Tietopaketti_huumausaineista.pdf.

Iltalehti 2015. Yle: Uusi trendi nuorten päihteidenkäytössä - "yhä useammin sekaisin kuin seinäkellot". Viitattu 16.11.2015.

http://www.iltalehti.fi/uutiset/2015052919777167_uu.shtml

Keltikangas - Järvinen, Liisa 1994. Hyvä itsetunto. Porvoo-Helsinki-Juva: Werner Söderström.

- Kinnunen, Saara 1999. Murrosikäinen perheessä. Tasapainoilua tilan ja rajojen välissä. Helsinki: Karas- sana.
- Kirkkohallitus 2005. Kirkon päihdestrategia. Sakasti.evl.fi
- Kirkkohallitus 2010. Kirkon päihdetyön hyviä käytäntöjä. Sakasti.evl.fi
- Kirkon nuorisotyöntekijöiden liitto 2015. Eettiset ohjeet. Viitattu 11.05.2015.
<http://www.knt.fi/liitto/perustietoa/eettiset-ohjeet/>
- Kylmänen, Petri 2005. Kun kaikki muutkin... Nuorten ehkäisevä päihdetyö. Helsinki: Tammi.
- Laine, Kaarina 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Helsinki: Otava.
- Laurila, Jade 2015. Saapas-vapaaehtoinen. Henkilökohtainen tiedonanto. 5.11.2015. Espoo.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014a. Alkoholin terveysvaikutukset. Viitattu 20.11.2014.
<http://www.mll.fi/nuortennetti/paihteet/alkoholi/terveysvaikutukset/>.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2014b. Terveysvaikutukset. Viitattu 21.11.2014.
<http://www.mll.fi/nuortennetti/paihteet/tupakka/terveysvaikutukset/>
- Maunu, Antti 2012. Ryyppäämällä ryhmäksi? Ehkäisevän päihdetyön karttalehtiä nuorten ja nuorten aikuisten juomiskulttuureihin. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry ja Antti Maunu 2012
- Maunu, Antti & Simonen, Jenni 2010. Miksi Suomi juo? Nuoret, humala ja sosiaalisuus. Teoksessa Mäkelä, Pia ym. (toim.). Suomi juo. Suomalaisten alkoholinkäyttö ja sen muutokset 1968–2008. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus.
- McLeod, Saul 2009. Attachment Theory. Simply Psychology. Viitattu 12.12.2015. <http://www.simplypsychology.org/attachment.html>
- Metso, Leena; Ahlström, Salme; Huhtanen, Petri; Leppänen, Minna & Pietilä, Eija 2009. Nuorten päihteiden käyttö Suomessa 1995 – 2007. ESPAD-tutkimuksen tulokset. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Raportti 6/2009. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Niemelä, Solja 2009. Nuorten päihdeongelmien ehkäisy ja hoito. Teoksessa Tammi, Tuukka; Aalto, Mauri & Koski-Jännes, Anja (toim.) Irti päihdeongelmista. Helsinki: Edita, 49–73.

- Niminen, Juha 2013. Sinisiä, viileitä ja kultaisia ajatuksia nuorisotyön etiikasta. Teoksessa Ari Inkinen, Jarmo Kokkonen ja Virpi Ruuska (toim.) Selvää synergiaa – Eettisesti kantavaa päihdekasvatusta. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 27–35.
- Nivala, Mauno 2005. Nuorisodiakonia ja kirkon erityisnuorisotyö. Teoksessa Terhi Paananen & Hans Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 138-146.
- Nuorten Keskus i.a. Toimintaa. Viitattu 2.11.2015.
<http://www.nuortenkeskus.fi/fi/toimintaa/saapas/>
- Nuorten Keskus i.a.a. Mikä Saapas. Viitattu 2.11.2015.
<http://www.nuortenkeskus.fi/fi/toimintaa/saapas/mika+saapas/>
- Nyström, Mikael 1993. Alcohol use, drinking patterns and indicators of heavy drinking in Finnish university students. Yliopistopaino, Helsinki.
- Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Opetushallitus ia. Psykologian käsitteitä. Viitattu 28.11.2014.
http://www.edu.fi/download/118525_psykologian_kasitteita.pdf
- Pakka 2015. Pakka –toimintamalli. Viitattu 18.5.2015. http://www.espoo.fi/fi-FI/Sosiaali_ja_terveyspalvelut/Terveyspalvelut/Mielenterveys_ja_paihdepalvelut/Ehkaiseva_paihdeyto/Pakkatoimintamalli
- Penttilä, Jari 2013. Alkoholi ja nuoret aivot. Lääkärilehti 19/13.
- Pitkonen, Petri 2014. Raittius kasvava nuorisotrendi – alkoholi ei kiinnosta. Yle Uutiset. Kotimaa. Viitattu 9.11.2015.
http://yle.fi/uutiset/raittius_kasvava_nuorisotrendi__alkoholi_ei_kiinnosta/7655591
- Pickhardt, Carl 2009. Surviving (Your child's) Adolescence. Welcome to the hard half of parenting. Viitattu 30.11.2014.
<http://www.psychologytoday.com/blog/surviving-your-childs-adolescence/200912/rebel-cause-rebellion-in-adolescence>.
- Preventiimi 2014. Viitattu 1.12.2014. <http://www.preventiimi.fi/tietoa-preventiimista>.
- Pylkkänen, Sanna & Vuohelainen, Elsa 2013. Ammatillisen päihdekasvatuksen eettiset toimintaperiaatteet. Teoksessa Ari Inkinen, Jarmo Kokkonen ja Virpi Ruuska (toim.) Selvää synergiaa – Eettisesti

kantavaa päihdekasvatusta. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 50-61.

Päihdelinkki 2015. Tietopankki. Pikatieto. Amfetamiini. Viitattu 17.1.2016.

<http://www.paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/pikatieto/amfetamiini>

Päihdelinkki 2011. Tietopankki. Tupakka. Viitattu 21.11.2014.

<http://www.paihdelinkki.fi/pikatieto/?c=Tupakka>.

Pölkki, Minna 2015. THL: Rahapeliautomaateilla pelaavat nuoret käyttävät päihteitä enemmän. Helsingin Sanomat. Viitattu 14.01.2016.

www.hs.fi/kotimaa> THL: Rahapeliautomaateilla pelaavat nuoret käyttävät päihteitä enemmän

Raitasalo, Kirsimarja; Huhtanen, Petri; Miekkala, Mari & Ahlström Salme 2012.

Nuorten päihteiden käyttö Suomessa 1995 – 2011. ESPAD-tutkimuksen tulokset. Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos. Raportti 59/2012. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.

Rannikkoseutu 2014. Päihteet tuhoavat elämän. Viitattu 18.5.2015.

<http://www.rannikkoseutu.fi/Uutiset/1194873987836/artikkeli/paihteet+tuhoavat+elaman.html>

Saaranen-Kauppinen, Anita & Anna Puusniekka 2006. KvaliMOTV -

Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 16.04.2015

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>

Sinkkonen, Jari 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY.

Sotkanet 2015. Tilastotietoja suomalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2013. Nuorten terveystapatutkimus 2013. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977-2013. Viitattu 14.5.2015.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6511574&name=DLFE-26851.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö 2015. Päihdepalvelut. Viitattu 4.5.2015.

http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/paihdepalvelut

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014. Varhainen puuttuminen.

http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/ohjelmat/alkoholiohjelma/keino_t/varhainen_puuttuminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015. Päihdepalveluita ohjaava lainsäädäntö.

Viitattu 5.5.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/paihdehoito/palvelujarjestelman-ohjaus-ja-kehittaminen/paihdepalveluita-ohjaava-lainsaadanto>

Terveyden ja Hyvinvoinninlaitos 2014. Tutkimus ja Asiantuntijatyö. Älä välitä alaikäiselle. Viitattu 18.5.2015. www.thl.fi/ > Tutkimus ja Asiantuntijatyö > Hankkeet ja Ohjelmat > Alkoholiohjelma > Alkoholiohjelman uutiskirje > Älä välitä alaikäiselle

Terveyden ja Hyvinvoinninlaitos 2012. Tupakka ja nuorten hyvinvointi. Viitattu 21.11.2014. <http://www.thl.fi/fi/aiheet/tietopaketit/tupakointi-ja-tupakoinnin-lopettaminen/tupakoinnin-terveyshaitat/tupakka-ja-nuorten-hyvinvointi>.

Terveysportti 2014. Terveyskirjasto. Viitattu 19.11.2014. www.terveysportti.fi/terveyskirjasto

Tupakkalaki 1976. Tupakkalaki. Viitattu 21.11.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1976/19760693>.

Uusi Suomi 2014. Kannabis puhuttaa Suomessa taas: "Johtaisi surkeaan lopputulokseen". Viitattu 18.5.2015. <http://www.uusisuomi.fi/kotimaa/66240-kannabis-puhuttaa-suomessa-taas-ei-pida-nostaa-kasia-pystyyn>

Varjonen, Vili 2014. Huumetilanne Suomessa 2014. Raportti 1/2015. Terveyden ja Hyvinvoinninlaitos

Vähäsarja, Tarja 2015. Ripari on suosituampi kuin kirkko. Valomerkki. Viitattu 9.12. 2015. <http://www.valomerkki.fi/aiheet/usko/rippileirin-suosio-pitaa-pintansa>

Winter, Torsten 2004. Nuorten raittius ja siihen vaikuttavat tekijät. Kansanterveystieteen laitos.

LIITE 1: Kehyskertomus ohjeistus

Kokemuksia ja havaintoja päihteistä

Päihteillä tarkoitetaan alkoholia, tupakkaa, nuuskaa, huumausaineita, impattavia aineita tai lääkkeiden väärinkäyttöä.

TEHTÄVÄ:

Kirjaa sukupuolesi (tyttö/poika) ja ikäsi esseen oikeaan yläkulmaan.
Vastaukset jätetään nimettömänä, eikä sinua pystytä tunnistamaan.
Kirjoita selkeällä käsialalla (vaikka tekstaten) maksimissaan kaksi A4 sivua.
Sinulla on yksi tunti aikaa.

Valitse yksi sinulle sopiva aihe seuraavista vaihtoehdoista:

- A) Jos olet kokeillut tai käyttänyt päihteitä, kerro mitä silloin tapahtui? Voit kertoa sekä positiivisista, että negatiivisista kokemuksista.
- B) Jos käytät päihteitä, usein kerro minkälaista se on ? Voit kertoa sekä positiivisista, että negatiivisista kokemuksista.
- C) Jos et itse käytä päihteitä, kerro tapauksesta, jossa olet nähnyt nuoren käyttävän. Minkälaista se oli ? Voit kertoa sekä positiivisista, että negatiivisista kokemuksista.

LIITE 2: Tutkimuslupa kysely vanhemmille

Hyvät 9-luokkalaisten huoltajat,

Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelija tekee koulussamme tutkimusta nuorten suhtautumisesta päihteiden käyttöön. Tutkimustietoa kerätään nuorten kirjoittamista esseistä.

Kaikille 9-luokkalaisille on jaettu kotiin vietäväksi tiedote tutkimuksesta. Tiedotteen alaosassa on suostumus -lomake, jonka huoltaja täyttää, mikäli nuori saa luvan osallistua tutkimukseen.

Lomake palautetaan luokanvalvojalle perjantaihin 22.8. mennessä.

Ystävällisin terveisin,

Maija Mehiläinen

apulaisrehtori